

2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

ŠVIETIMO,
MOKSLO
IR SPORTO
MINISTERIJA

NACIONALINĖ
ŠVIETIMO
AGENTŪRA

*Antras projekto variantas.2020-10-02
Bus pildoma/koreguojama
Tekstas neredaguotas*

Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšų
bendrai finansuojamas projektas Nr. 09.2.1-ESFA-V-726-03-0001
„Skaitmeninio ugdymo turinio kūrimas ir diegimas“

PAGRINDINIO UGDYMO SOCIALINIS UGDYMAS

ISTORIJA

*Projektą rengia: dr. Akvilė Naudžiūnienė
dr. Neringa Dambrauskaitė
dr. Norbertas Černiauskas
dr. Linas Jašinauskas
Kristina Vilkelienė
Sonata Džiavečkaitė*

Turint klausimų kreiptis į Nijolę Selvestravičiūtę Grybovieneį elektroniniu paštu nijole.gryboviene@nsa.smm.lt

Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšų bendrai finansuojamas projektas
Nr. 09.2.1-ESFA-V-726-03-0001 „Skaitmeninio ugdymo turinio kūrimas ir diegimas“

1. Dalyko paskirtis

Istorija – *humanitarinių ir socialinių mokslų* *dermė* (socialinio ugdymo bendrosios programos dalis)

1. 1. Istorijos bendrojo ugdymo bendroji programa (toliau – Programa) skirta mokytojams, mokymo priemonių rengėjams, švietimo administratoriams ir visiems, susijusiems su istorijos dalyko mokymu 5-10 klasėse. Programa skiriama visoms Lietuvos mokykloms, kuriose vykdomas 5-10 klasių ugdymas. Programa apibrėžia istorijos kaip mokomojo dalyko tikslą ir uždavinius, nustato kurso turinio apimtį, apibūdina mokinių pasiekimus ir ugdomas kompetencijas, pateikia pasiekimų vertinimo kriterijus.

1. 2. Lietuvos Respublikos bendrojo lavinimo vidurinėje mokykloje istorija priklauso socialinio ugdymo blokui. Socialinio ugdymo tikslas dažnai formuluojamas taip – suteikti mokiniui pilietinės ir socialinės kultūros pagrindus, įkūnijančius demokratijos vertybes ir principus, atliepiančius kintančias asmens ir visuomenės gyvenimo reikmes. Kita vertus, Lietuvos Respublikos mokslų klasifikatoriuje istorija priskirta humanitarinių mokslų grupei (žr. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2007 m. gruodžio 18 d. įsakymu Nr. ISAK-2418 patvirtintą klasifikatorių). Humanitarinio ugdymo paskirtis – ne tik įgyti žinias, bet ir interpretuoti turimas žinias, susieti jas su konkrečiomis vertybėmis. Tad istorija socialinio ugdymo bloke, kurį sudaro geografija, pilietinis ugdymas, ekonomika ir dorinis ugdymas turi atliepti tiek humanitarinio, tiek socialinio ugdymo paskirtis.

1. 3. Pagrindinėje mokykloje siekiama aprėpti visas istorijos temas (sritis) – politiką, ūkį, visuomenę, kultūrą, kasdieninį gyvenimą, bei susieti jas su dabartimi per atminties istorijos ir paveldo sričių įtraukimą. Taip pat chronologiškai Programoje siekiama apimti ir visą žmogui pažinų istorinį laiką – nuo žmogaus atsiradimo iki šių dienų. Tokia plati istorijos turinio apimtis sąlygoja pagrindinių istorinių tendencijų supratimą ir gebėjimą identifikuoti reikšmingiausias jų sąlyčio taškus su dabartimi. Pagrindinėje mokykloje įgyjamas bendras Lietuvos ir Europos istorinės raidos supratimas, ugdoma istorinė sąmonė bei istorinė vaizduotė kaip įrankis istorijos pažinimui.

1.4. 5-6 klasių moksleivių istorijos mokymas organizuojamas kaip istorinio mąstymo formavimas(is), naudojant didaktinę istorijos mokymosi kaip tiriamojo proceso priemonę, kuomet keliant kompleksinius klausimus moksleiviai mokomi, kaip reikia ieškoti atsakymų istorijoje. 5 klasių moksleiviams skirtos temos ir klausimai orientuoti į Lietuvos istorijos siužetą, bet papildomomis temomis paliečiama kontekstualiai ir Europos istorija, o 6 klasės moksleivių istorijos mokyme taikomas veidrodinis 5-jai klasei principas – probleminės temos ir klausimai orientuoti į Europos ir/ar Vakarų civilizacijos istorijos siužetą, bet paliečiama per istorinius siužetus ir su Lietuvos istorija susijusi istorinė medžiaga. Programoje pateikiami 5 probleminiai blokai, kurių kiekvieną sudaro po 5 probleminius aspektus atskirai 5 ir 6 klasėms.

2. Dalyko tikslas ir uždaviniai

2.1. Istorijos mokymo pagrindinėje mokykloje tikslas – suteikti moksleiviui žinias ir ugdyti jo gebėjimus formuoti individualiam Lietuvos ir Europos istorinės raidos ir kultūrinės aplinkos supratimui, kuris būtų paremtas:

- daugiaperspektyviomis istorijos mokslo žiniomis;

Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšų bendrai finansuojamas projektas
Nr. 09.2.1-ESFA-V-726-03-0001 „Skaitmeninio ugdymo turinio kūrimas ir diegimas“

- pamatinėmis kultūrinėmis Europos vertybėmis (demokratijos, pilietiškumo ir asmens laisvės);
- orientacija istoriniame laike ir erdvėje;
- įvairialypių istorijos pasakojimų ir istorijos pažinimo šaltinių identifikavimu ir kritišku įvertinimu.

2.2. Uždaviniai

Siekdami istorijos dalyko mokymo tikslo mokiniai:

- Sužino, ką ir kaip tiria istorijos mokslas, įgyja žinių apie savo gyvenamosios aplinkos praeitį ir jos sąryšius su Lietuvos bei Europos istorija. Mokosi papasakoti, perpasakoti ar sukurti istoriją, geba atpažinti ir suprasti artimoje aplinkoje esančius istorinius šaltinius, juos panaudoti istorinio pasakojimo kūrime.
- Apibūdina ir susieja esminius programoje numatytus Lietuvos ir Europos istorinius pasakojimus. Apibūdina atskirų istorinių naratyvų problematiką, identifikuoja tų istorinių pasakojimų reikšmę praeityje ir dabarties pasaulyje.
- Mokosi rinkti, dokumentuoti ir analizuoti įvairiuose šaltiniuose ir žiniasklaidoje pateikiamą informaciją apie istorinius įvykius, pateikti jų vertinimą; suprasti ir skirti pagrindinius istorinio šaltinio ir istorinio teksto bruožus.
- Sužino ir apmąsto demokratijos, pilietiškumo ir laisvės idėjų bei jų alternatyvų istorinę raidą ir reikšmę praeityje ir šiandiniame gyvenime.
- Ižvelgia skirtingas istorinių įvykių interpretacijas ir aiškinasi jų vertybines bei ideologines priežastis. Sugeba tuos pačius istorinius įvykius papasakoti iš skirtingų kontekstų perspektyvos (valstybės, tautos, lyties, religinės ar socialinės grupės ir t.t.), kritiškai vertindami įvairių istorijos šaltinių patikimumą ir argumentuotai išreiškdami savo poziciją kontraversiškai vertinamų istorijos įvykių ar asmenybių klausimais.

2.3. Struktūra

Programoje pasiekimai pateikti koncentrais: 5–6, 7–8, 9–10 klasės, o ugdymo turinys klasėmis: 5, 6, 7, 8, 9, 10. Kiekvienos klasės turinį sudaro santykinai atskirtos, bet ugdymo procese integruojamos šios veiklos sritys:

- **istorinės raidos supratimas** - apima mokinių gebėjimus kurių reikia norint suprasti savo gyvenamosios vietovės, Lietuvos, Europos ir pasaulio politinę, socialinę, ekonominę ir kultūrinę raidą praeityje;
- **orientavimasis istoriniame laike ir erdvėje** - apima mokinių gebėjimus, kurių reikia svarbiausiems pasaulio ir Lietuvos istorijos laikotarpiams, jų bruožams nustatyti, išdėstyti juos chronologine seka, palyginti tarpusavyje; gebėti priskirti svarbiausius pasaulio ir Lietuvos istorijos įvykius, reiškinius ir procesus istorijos laikotarpiams; susieti savo gyvenamosios vietovės, Lietuvos, Europos ir pasaulio istorijos įvykius ir reiškinius; suvokti istorinio vyksmo geografinį kontekstą ir įvertinti geopolitinių veiksnių įtaką istorijos raidai;
- **istorijos tyrimas ir interpretavimas** - apima mokinių gebėjimus, reikalingus istorijos įvykiams ir reiškiniams analizuoti; rinkti informaciją iš istorijos šaltinių, nustatyti jų atsiradimo laiką, svarstyti jų kontekstą, spręsti jų autorystės ir patikimumo klausimus; remiantis dokumentine medžiaga, konstruoti istorinį aiškinimą; remiantis įvairiais kriterijais, kritiškai vertinti istorijos faktus, nuomones ir pateikiamas įvykių versijas;
- **istorinio pasakojimo kūrimas ir raiška** - apima mokinių gebėjimus, reikalingus įvairiais būdais perteikti savąjį istorijos supratimą ir jį argumentuoti.

3. Kompetencijų ugdymas istorija

3.Kompetencija	Kompetencijos raiška
3.1. Pažinimo kompetencija	<p>Mokiniai, remdamiesi turimomis istorijos žiniomis ir įvairiais istorijos šaltiniais, mokosi paaiškinti, kodėl šiandienio pasaulio ir dabarties problemų ištakos glūdi praeities įvykiuose ir reiškiniuose.</p> <p>Remdamiesi įgytomis žiniomis, tiksliai ir nuosekliai apibūdina nagrinėtus Lietuvos ir Europos praeities įvykius, reiškinius ir procesus.</p> <p>Išskiria ir pagal savo sugalvotus kriterijus vertina istorines visuomenės kaitos priežastis. Pateikia nagrinėjamų istorijos laikotarpių savitumo pavyzdžių. Remdamiesi įgytomis žiniomis, paaiškina svarbiausias problemas ir jų sprendimo būdus tam tikrais Lietuvos ir pasaulio istorijos laikotarpiais, pagrindžia jų pamokų aktualumą dabarčiai.</p> <p>Ugdymo procese mokiniai kelia mokymosi uždavinius, planuoja mokymosi ir istorijos šaltinių tyrimo veiklą, pasirenka mokymosi šaltinius ir mokymosi būdus. Siekia įvairiais aspektais nušviesti pasirinktą nagrinėti problemą ar klausimą.</p>
3.2. Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos kompetencija	<p>Per istorijos pamokas mokiniai skatinami pasitikėti savimi ir siekti tobulėti. Mokiniai mokomi įvertinti, kaip pasisekė įgyvendinti mokymosi uždavinius, apmąstyti mokymosi procesą – išsiaiškinti, kas sekėsi gerai, kas blogai, o ką reikėtų keisti, kuriuo atveju kokį mokymosi būdą naudoti. Sąmoningai nuolatos mokytis ir tobulėti. Domisi savo gyvenamosios vietovės, Lietuvos, Europos ir pasaulio istorijos praeitimi, ugdo pagarbą praeities kartų palikimui, gerbia įvairias nuomones, pripažįsta žmonių panašumus ir skirtumus. Įsiklauso į kitokią nuomonę apie nagrinėjamus įvykius.</p>
3.3. Kūrybiškumo kompetencija	<p>Mokiniai atskleidžia įvairius Lietuvos ir Europos istorinės raidos ryšius. Žemėlapyje lokalizuoja įvykius ir reiškinius, aiškina jų eigą, aptaria veiksnius, lėmusius vienokius ar kitokius rezultatus. Kitiškai vertina istorijos šaltinius, savarankiškai apibendrina ir daro išvadas. Nustato pasaulio ir Lietuvos įvykių ir reiškinių priežastis, įvertina jų poveikį to meto visuomenei ir tolesnei istorijos kaitai. Mokiniai pildydami įvairių tipų lenteles (pvz., temines, statistikos ir kt.), sudarydami diagramas, schemas, mokosi suvokti istorijos laikotarpių specifiką, bendrus ir pavienius jų bruožus. Stengiasi kritiškai vertinti bet kokių istorijos įvykių ir šiandienio gyvenimo pokyčių interpretacijas.</p>
3.4. Pilietiškumo kompetencija	<p>Mokiniai puoselėja savo ir visuomenės gyvenime praeityje susiformavusias, o šiandienos gyvenime tokias svarbias vertybes, kaip demokratija, humaniškumas, tolerancija ir kt. Vengia stereotipų vertinant Lietuvos, Europos ir pasaulio istorinę praeitį. Suvokia demokratinės visuomenės, valstybės puoselėjimo ir išsaugojimo svarbą. Stengiasi objektyviai vertinti savo tautos ir valstybės istoriją.</p>

3.5. Kultūrinė kompetencija	Mokiniai renka ir analizuoja įvairių regiono kraštotyrinę medžiagą, naudoja ją. Remiantis kraštotyrine medžiaga, vertina Lietuvos istorijos įvykius aiškindami istorijos įvykius ir reiškinius. Vertina kitų tautų, religijų ir kultūrų palikimą ir prisidėti prie jo išsaugojimo. Siekia saugoti ir puoselėti savo tautos, valstybės tradicijas ir kultūros paveldą. Suvokia kitas tautas ir kultūras kaip unikalų ir saugotiną žmonijos istorinės raidos rezultata.
3.6. Komunikavimo kompetencija	Mokiniai įvairiais būdais ir formomis, naudodamiesi informacinėmis technologijomis, mokosi pateikti savąjį istorijos supratimą ir jį pagrįsti. Išreiškia savo istorijos supratimą, tinkamai vartoja visas svarbiausias istorijos sąvokas, kurių mokėsi, remiasi įvairiomis istorijos teorijomis. Mokiniai mokosi pasirinkti patikimą informaciją apie istorijos įvykius ir reiškinius iš įvairių istorijos šaltinių, ją palyginti ir panaudoti atliekant užduotis, kuriant istorinį pasakojimą. Mokiniai remdamiesi istorine medžiaga laisvai reiškia savo nuomonę, diskutuoja su kitais mokiniais.

4. Pasiekimų sritys

4.1. Istorinės raidos supratimas

- 4.1.1. Įvykių, procesų, reiškinių priežastys, rezultatai ir pasekmės
- 4.1.2. Įvykių, procesų, reiškinių bruožai, ypatumai
- 4.1.3. Asmenybių vaidmuo istorijoje

4.2. Orientavimasis istoriniame laike ir erdvėje

- 4.2.1. Chronologijos supratimas
- 4.2.2. Istorinės erdvės supratimas

4.3. Istorijos tyrimas ir interpretavimas

- 4.3.1. Istorijos šaltinio apibūdinimas
- 4.3.2. Istorijos šaltinio nagrinėjimas, interpretavimas ir vertinimas
- 4.3.3. Istorinis tyrimas/tyrinėjimas

4.4 Istorinio pasakojimo kūrimas ir raiška

- 4.4.1. Istorijos sąvokų supratimas ir vartojimas
- 4.4.2. Istorinio pasakojimo kūrimas
- 4.4.3. Istorinio supratimo raiška

5. Pasiekimų raida

Pasiiekimų sritys Dalinės veiklos sritys	5-6 mokymosi metai	7-8 mokymosi metai	9-10 mokymosi metai
1. Istorinės raidos supratimas			
<p>1.1. Įvykių, procesų, reiškinių priežastys, rezultatai ir pasekmės</p>	<p>1.1. Paaiškina, kaip istorikai tiria praeitį ir kodėl svarbu žinoti apie praeityje vykusius įvykius. Nurodo akivaizdžias nagrinėjamo istorinio įvykio priežastį, dalyvių tikslą, rezultatai ar pasekmes.</p>	<p>1.1. Įvardyti problemas, su kuriomis susiduria istorikai, atkurdami praeitį, pateikia pavyzdžių. Nurodo svarbiausių senovės ir vidurinių amžių įvykių, procesų, reiškinių absoliučią daugumą priežasčių ir pasekmių; gali jas paaiškinti. Įvykių, procesų, reiškinių priežastis ir pasekmes pradeda vertinti savarankiškai ir pateikia argumentus; gali paaiškinti to paties įvykio kai kurias priežastis ir pasekmes skirtingoms asmenybėms, visuomenės grupėms arba valstybėms. Parodo ryšius tarp įvykio priežasčių ir to paties įvykio pasekmių bei geba sieti priežastis ir pasekmes su platesniu istoriniu kontekstu – laikotarpiu arba istorine erdve. Palygindamas panašaus pobūdžio įvykių, reiškinių priežastis ir pasekmes, nustato panašumus bei skirtumus.</p>	<p>1.1. Remiantis turimomis istorijos žiniomis ir įvairiais istorijos šaltiniais, paaiškina, kodėl šiandienio pasaulio ir dabarties problemų ištakos glūdi praeities įvykiuose ir reiškiniuose. Grindžia paties įvardintas priežastis ir pasekmes pateiktais šaltiniais ar istoriografijos pavyzdžiais; Atskleidžia priežasčių ir pasekmių tarpusavio sąsajas; atskleidžia įvykių dalyvių veiklos tikslus ir jų padarinius. Remdamasis įvykio pasekmėmis, paaiškina įvykio svarbą ir reikšmę. Klasifikuoja priežastis ir pasekmes (pvz., kultūrinės, socialinės, politinės ir t.t.).</p>

2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

ŠVIETIMO,
MOKSLO
IR SPORTO
MINISTERIJA

NACIONALINĖ
ŠVIETIMO
AGENTŪRA

Antras projekto variantas.2020-10-02
Bus pildoma/koreguojama
Tekstas neredaguotas

<p>1.2. Įvykių, procesų, reiškinių bruožai, ypatumai</p>	<p>1.2. Paaškina, kas yra istorijos faktas, įvykis; reiškinys, procesas; istorinis pavyzdys. Nurodo pagrindinį įvykio, reiškinio bruožą ar ypatumą.</p>	<p>1.2. Nurodo svarbiausių senovės ir vidurinių amžių įvykių, procesų, reiškinių absoliučią daugumą esminių bruožų; gali juos paaškinti. Išskiria keletą bruožų kaip svarbiausią (ius) iš visų bruožų, savo sprendimą paaškina. Palygina panašaus pobūdžio įvykių, procesų, ar reiškinių bruožus, nustato kai kuriuos panašumus ir skirtumus.</p>	<p>1.2. Formuluoja ir pagrindžia savo teiginius apie istorijos įvykius, reiškinius bei jų ypatumus šaltiniais ir istoriniais pavyzdžiais. Kritiškai įvertina įvykių ar reiškinių aktualumą ir svarbą. Panaudoja žinomus faktus konstruodamas istorijos pasakojimą, aiškindamas reiškinius; projektuodamas tyrimą.</p>
<p>1.3. Asmenybių vaidmuo istorijoje</p>	<p>1.3. Sieja istorinių asmenybių veiklą su konkrečiais istorijos laikotarpiais ir ją įvertina. Atpažįsta asmenybę iš gerai žinomo istorinio konteksto.</p>	<p>1.3. Sieja žinotinas senovės ir vidurinių amžių istorines asmenybes su jų gyvenimo laikotarpiu, istorine erdve, žinomu istoriniu įvykiu arba reiškiniu. Nurodo žinotinų istorinių asmenybių veiklos bruožus; asmenybę atpažįsta iš naujo istorinio konteksto. Vertina istorinę asmenybę pagal savarankiškai pasirinktus kriterijus; vertindamas asmenybės veiklą sieja ją su tos asmenybės veiklos motyvais arba kitais išoriniais veiksniais.</p>	<p>1.3. Remdamasis šaltiniais ar istoriografijos pavyzdžiais, išskiria asmenis, galimus laikyti istorijos asmenybe. Lygina atskirų asmenybių veiklą, aiškina veiklos padarinius. Aiškina istorijos asmenybių iškilimo aplinkybes, kontekstą, komentuoja sąlygas, kuriomis jos veikė. Argumentuotai įrodo jų įtaką nagrinėjamame laikotarpyje ar regione ir istorinį vaidmenį; svarbą šių dienų pasauliui. Kuria trumpas istorijos asmenybių biografijas.</p>
<p>2. Orientavimasis istoriniame laike ir erdvėje</p>			
<p>2.1. Chronologijos supratimas</p>	<p>2.1. Paaškina, kaip skaičiuojamas laikas istorijoje. Išdėsto istorijos laikotarpius chronologine seka.</p>	<p>2.1. Priskiria konkretiems istorijos laikotarpiams svarbiausius senovės ir vidurinių amžių istorijos įvykius, procesus ir reiškinius.</p>	<p>2.1. Charakterizuoja nagrinėjamus istorijos laikotarpius. Paaškina pasirinktų istorijos įvykių svarbą laikotarpio pradžiai ir pabaigai nurodyti; skirsto ilgesnės trukmės įvykius ar procesus etapais; išskiria ir argumentuoja</p>

Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšų bendrai finansuojamas projektas
Nr. 09.2.1-ESFA-V-726-03-0001 „Skaitmeninio ugdymo turinio kūrimas ir diegimas“

	<p>Susieja nagrinėtus istorijos įvykius su tam tikrais istorijos laikotarpiais. Suvokia orientavimosi laike reikšmę pažįstant praeitį.</p>	<p>Nurodo vidurinių amžių ir naujųjų laikų pradžios įvykių, reiškinių, procesų chronologinę seką, išdėsto juos teisinga tvarka laike. Toje chronologinėje sekoje nustato kitų svarbiausių pasaulio ir Lietuvos įvykių, procesų, reiškinių vietą, remdamasis žiniomis ir kritiniu mąstymu bei gali savo sprendimą paaiškinti. Sieja metais išreikštas datas su tūkstantmečiu, amžiumi, dešimtmečiu, kai šios datos yra istorinio laiko matavimo matų sankirtoje. Išreiškia chronologijos suvokimą savarankiškai pasirinktais būdais. Gretina svarbiausius vienalaikius pasaulio ir Lietuvos įvykius su senovės ir vidurinių amžių įvykiais naujame, neįprastame istoriniame kontekste.</p>	<p>įvykius, laikytinus istorinio lūžio ar esminio pokyčio momentais.</p>
2.2. Istorinės erdvės supratimas	2.2. Žemėlapyje parodo Lietuvą tam tikrais istorijos laikotarpiais. Žemėlapyje parodo per istorijos pamokas nagrinėtų svarbiausių Lietuvos ir Europos istorijos įvykių vietas	2.2. Nurodo svarbiausių senovės ir vidurinių amžių istorijos įvykių, procesų ir reiškinių vyksmo vietą bei gali ją lokalizuoti platesniame erdvės kontekste keliais bruožais – politinio žemėlapio (nagrinėjamo laikotarpio arba dabartinio) kontekste arba remiantis geografiniais objektais.	2.2. Pasitelkdamas istorinius, geografinius, kultūrinius terminus, įvardija regionus; išskiria būdingiausius istorinio, kultūrinio, ekonominio regiono požymius. Paaiškina vyksmo vietos įtaką įvykiams, reiškiniams; atskleidžia įvairių erdvių ypatybių svarbą istorijos raidai. Palygina skirtingo laikotarpio žemėlapius ir pagal juos nusako įvykusių pokyčius.

2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

ŠVIETIMO,
MOKSLO
IR SPORTO
MINISTERIJA

NACIONALINĖ
ŠVIETIMO
AGENTŪRA

Antras projekto variantas.2020-10-02
Bus pildoma/koreguojama
Tekstas neredaguotas

		<p>Naudodamasis istorijos žemėlapiu nustato ir paaiškina istorinio įvykio vietą (erdvę) iš žemėlapyje pateikto istorinės erdvės objektų sudėtingesnio, netgi ir naujo, konteksto. Lokalizuoja ir paaiškina svarbiausius teritorinius pokyčius. Naudodamasis istorijos žemėlapiu nurodo ir paaiškina pavaizduotus pokyčius, jų priežastį. Taiko istorijos žinias ir įgūdžius naudodamasis dar nenagrinėtu ir nauju istorijos žemėlapiu (pvz., senovės, viduramžių, kartoschema).</p>	
3. Istorijos tyrimas ir interpretavimas			
3.1. Istorijos šaltinio apibūdinimas	3.1. Nurodo, kokio tipo būna istorijos šaltiniai, kas juos istorijoje kuria, kaip jie atsiranda ir kurie/ar šaltiniai patikimi, informatyvūs. Priskiria nagrinėjamą šaltinį tam tikram laikotarpiui, įvykiui ar reiškiniui.	3.1. Nustato istorijos šaltinio tipą, formą, jo autorių, atsiradimo datą ir vietą bei paskirtį remdamasis netiesiogiai išreikšta informacija iš dalies naujo arba naujo istorinio konteksto. Klasifikuoja istorijos šaltinius į atskiras kategorijas (pavyzdžiui, propaganda; karikatūra; reklama; rašytinis, daiktinis, vizualinis šaltinis ir panašiai); atsižvelgdamas į šaltinio kategoriją, aiškina jame netiesiogiai išreikštą informaciją.	3.1. Apibūdina tekstinius, statistinius, kartografinius ir vizualinius istorijos šaltinius; aiškindamas jų specifiką, nagrinėjimo principus; vertės, patikimumo nustatymo principus; lygina keletą šaltinių, išskirdamas informatyviausius ir patikimiausius šaltinius. Nenusižengdamas istorijos mokslo principams ir etikai, interpretuoja šaltinyje pateiktą informaciją.
3.2. Istorijos šaltinio nagrinėjimas,	3.2. Nurodo akivaizdžiai išreikštą informaciją iš tekstinio	3.2. Išskiria iš istorijos šaltinio informaciją remdamasis tiesiogiai ir	3.2. Paaiškina šaltiniuose pateiktą netiesioginę informaciją, nurodo aplinkybes

2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veikslių programa

ŠVIETIMO,
MOKSLO
IR SPORTO
MINISTERIJA

NACIONALINĖ
ŠVIETIMO
AGENTŪRA

Antras projekto variantas.2020-10-02
Bus pildoma/koreguojama
Tekstas neredaguotas

<p>interpretavimas ir vertinimas</p>	<p>ir vaizdinio šaltinio. Nurodo pagrindinę šaltinio mintį. Suvokia, kad žmonijos praeitis gali būti aiškinama skirtingai. nustato šaltinio patikimumą;. Pagal kontekstą supranta šaltinyje pavartotas sąvokas; remdamasis šaltinio informacija, apibūdina šaltinyje aprašytą asmenybę.</p>	<p>netiesiogiai išreikšta informacija; gali ją išsamiai apibendrinti. Palygina daugiau kaip dviejų naujo konteksto – tipo, formos, nesudėtingo turinio – šaltinių suteikiamas žinias, remdamasis tiesiogiai ir netiesiogiai išreikšta informacija. Išsamiai apibendrina ir susieja keliuose skirtinguose šaltiniuose pateiktą informaciją. Nustato ir iš dalies paaiškina, kodėl atsiranda skirtingi praeities – įvykių, asmenybių, pokyčių – vertinimai istorijos šaltiniuose. Nustatyto istorijos šaltinio autoriaus požiūrį iš šaltinio konteksto ir savo sprendimą paaiškina šaltinio turiniu ir taikydamas žinias. Kritiškai įvertina ir apibendrina šaltiniuose pateiktą informaciją ir, ja remdamasis, padaro pagrįstas išvadas ne tik apie konkrečius faktus ar įvykius; pateikia argumentuotą nuomonę.</p>	<p>ar veiksnus, sąlygojusius šaltinio turinį. Formuluoja argumentuotus paaiškinimus, pagrįstus šaltiniais. Pateikia kūrybišką ir kritišką šaltinio vertinimą ar požiūrį. Aiškina šaltinio aktualumą visuomenei. Remdamasis šaltiniais, formuluoja diskusijos argumentus; projektuoja ir atlieka tyrimą. Konstruodamas tyrimo planą, nurodo labiausiai tinkamus šaltinius.</p>
<p>3.3. Istorinis tyrimas/tyrinėjimas</p>	<p>3.3. Nurodo pagrindinius tyrimo žingsnius, veiklos formas bei keletą tyrimui reikalingų priemonių. Kelia nesudėtingus istorinius klausimus apie nagrinėjamą laikotarpį/temą. Renka įvairių</p>	<p>3.3. Pastebėjęs probleminę situaciją, formuluoja klausimus, tikslą, hipotezę. Savarankiškai sudaro tyrimo, skirto nurodytai problemai spręsti, planą, nurodydamas pagrindinius žingsnius nuo klausimo iškėlimo iki rezultatų pristatymo. Pateikia 2-3 konkrečius</p>	<p>3.3. Kelia probleminį klausimą kuriam atskleisti reikalingas tyrimas. Detalيزuoja tyrimo planą etapais (žingsniais), paaiškindamas, kokia kiekvieno etapo prasmė. Pateikia 3 – 4 šaltinius, kuriais bus remiamasi, atliekant tyrimą.</p>

2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

ŠVIETIMO,
MOKSLO
IR SPORTO
MINISTERIJA

NACIONALINĖ
ŠVIETIMO
AGENTŪRA

Antras projekto variantas.2020-10-02
Bus pildoma/koreguojama
Tekstas neredaguotas

	informaciją apie savo šeimos, giminės, gyvenamosios vietovės praeitį, ją apibendrina.	įprasto istorinio konteksto šaltinius kuriais bus remiamasi, atliekant tyrimą. Nurodo, ką reikėtų daryti, kad tyrimas gautųsi patikimas. Analizuoja ir lygina istorinę informaciją, pateiktą nesudėtingo istorinio konteksto rašytiniuose, vaizdiniuose, daiktiniuose šaltiniuose, remdamasis tiesiogiai išreikšta informacija; ją išsamiai apibendrina.	Paašškina tyrimo svarbą ir reikšmę. Pateikia galimą rezultatų panaudojimo pavyzdį. Kelia probleminius istorinius, politinius, socialinius, klausimus ir, naudodamasis paprasčiausiais informacijos šaltiniais, pateikia standartinius atsakymus.
4. Istorinio pasakojimo kūrimas ir raiška			
4.1. Istorijos sąvokų supratimas ir vartojimas	4.1. Paašškina nagrinėjamų istorijos laikotarpių sąvokas ir prasmingai vartoti savo kalboje.	4.1. Išsamiai paašškina senovės ir vidurinių amžių istorijos sąvokas (kartais abstrakčias) bei jas tinkamai pavartoja naujame istoriniame kontekste. Nustato sąvokos prasmę iš naujo istorinio konteksto. Atpažįsta neatitikimus tarp turinio ir konteksto. Sieja istorijos sąvokas į prasminę visumą naujame istoriniame kontekste. Jas grupuoja pagal savarankiškai pasirinktą kriterijų (-us) ir savo pasirinkimą paašškina.	4.1. Remdamasis kontekstu, paašškina istorijos sąvokos reikšmę; akcentuoja sąvokos vartojimo sąlyginumus, atsirandančius dėl laiko ir erdvės parametrų. Pateikia galimus istorijos sąvokų sinonimus bei šių sąvokų atitikmenis dabartinėje kalboje.
4.2. Istorinio pasakojimo kūrimas	4.2. Remiantis paprastais istorijos šaltiniais (pvz. praeityje žmonių naudotais buities daiktais, įvairiais pasakojimais, legendomis, mitais ir kt.), kuria	4.2. Ieško, atsirenka, tvarko ir išdėsto svarbią informaciją, kad sukurtų struktūruotą tekstą, tinkamai panaudodami įvykių datas ir terminus. Remiantis 1-2 šaltiniais, kuria laisvos formos pasakojimą, išreiškdamas savo	4.2. Remiantis 3-4 skirtingų požiūrių tekstiniais, statistiniais ir/ar vizualiniais istorijos šaltiniais, nenusižengdamas istorijos mokslo principams ir etikai, interpretuodamas šaltiniuose pateiktą informaciją kuria istorinį pasakojimą.

	pasakojimą apie žmonių gyvenimą praityje.	požiūrį į vieną ar kitą įvykį, reiškinį, asmenybę ar problemą. Savo nuomonę pagrindžia konkrečiais faktais.	
4.3. Istorinio supratimo raiška	4.3. Remiantis istorijos faktais, pateikia savąjį istorijos supratimą. Naudodamas informacinėmis technologijomis, žodžiu, raštu ir vaizdu perteikia informaciją apie savo gyvenamosios vietovės, Lietuvos, kaimyninių šalių ir Europos istorijos epizodus.	4.3. Perteikia įvairiais būdais (raštu, žodžiu, naudojantis informacinėmis technologijomis) supratimą apie istorijos įvykius, procesus ir reiškinius, savo nuomonę pagrindžia argumentais. Tinkamai parenka istorinę informaciją istorijos įvykiams, procesams ir reiškiniams apibūdinti.	4.3. Atrenka, susistemina ir perteikia tinkamą informaciją, sukuria rišlų ir struktūruotą tekstą; naudoja apibūdinimus ir paaiškinimus, juos iliustruoja pavyzdžiais. Perteikdamas savo istorijos supratimą kritiškai remiasi istorijos šaltiniais, savo teiginius pagrindžia 1-2 argumentais ir savarankiškai padaro pagrįstas išvadas.

6. Mokymosi turinys

Pagrindiniai 5-6 klasės programos istorijos programos dalies atnaujinimo principai ir jų pagrindimas:

1. 5/6 klasės istorijos mokymas atnaujinamas kaip istorinio mąstymo formavimo(si) pirminis etapas, naudojant istorijos mokymo(si) kaip tiriamojo proceso priemonę, kuomet keliant kompleksinius bei su jų gyvenamąja realybe susietus, aktualius klausimus, pristatant istorinių temų įvairovę moksleiviai mokomi, kaip reikia ieškoti atsakymų apie istorinius įvykius bei vertinti juos. Plačiau apie šią metodologiją kaip istorinio mąstymo formavimą, supratimo bei istorinės empatijos ugdymą, atsisakant tik mechanizuoto faktinių žinių kaupimo, galima susipažinti studijoje: *Bruce A. VanSledright “The Challenge of Rethinking History Education” (2011)*.
2. 5/6 klasėse koncentruojamasi į moksleivio susipažinimą su istorija kaip disciplina ir istorijos mokymąsi kaip pasaulio pažinimo būdą, atveriantį galimybes suprasti ir šiandieną. Šiam tikslui pasiekti didelis dėmesys skiriamas istorinės problemos nustatymui (1) ir istorinių klausimų kėlimui (2), o programoje pateikiamos istorinių siužetų gairės yra tik patariamąjį pobūdžio, programos rengėjų nuomone atitinkančios programoje įvardytas nagrinėjamas platesnes temas, tačiau mokytojai bei vadovėlių autoriai turi galimybę rinktis ir kitas, jų nuomone šiuos klausimus aptariančias, istorines temas ir siužetus. Plačiau apie šią probleminių istorinių klausimų kėlimo metodologiją bei jos taikymą, galima susipažinti studijoje: *Nikki Mandel and Bobbie Malone, Thinking like a historian. A framework to enhance and improve teaching and learning. Wisconsin historical society press, 2007.* (ypač: 3rd chapter: pp. 66-108, classroom practice: The Arts of Asking historical questions.)
3. Atnaujinant programą atkreiptas dėmesys į jau keletą dešimtmečių Lietuvoje istorijos didaktikos mokykloje temoje besispecializuojančių mokslininkų publikacijose keltus klausimus ir problemas – dr. Benediktas Šetkus bei dr. Rūta Šermukšnytė vieni iš jų, nuolat pabrėžę vertybinio ugdymo istorijos mokyme problematiką. Būtent vertybinis ugdymas suprantamas kaip itin svarbi 5-6 klasės istorijos programos dalis, kuomet

siekama formuoti turintį savo nuomonę, gebantį kelti klausimus ir pasitikinti savo galimybėmis į juos atsakyti, jaunuolį. Taip pat reaguojant į nuolatinę kritiką istorijos mokymo chronologiniam kartojimui iki šiol vyravusiam 5-12 klasėje, atsisakyta epizodinių kursų 5-6 klasėje, bei derinant su pradinio ugdymo atnaujinamos programos istorijos dalimi, didelis dėmesys skiriamas perėjimui nuo asmeninės ir krašto istorijos prie Lietuvos ir Europos istorijos pažinimo. 5 kl. kursas daugiau orientuotas į Lietuvos istorijos siužetus, bet temomis paliečiama ir Europos istorija kontekstualiai, o 6 klasėje moksleiviai, kurie jau 5-toje klasėje bus įgavę istorijos ir vaizduotės bei istorinės chronologijos pagrindus, gilina ir plečia savo žinojimą konkretesnių kasdienybės istorijos bei kultūros istorijos siužetų pagalba.

4. Atnaujinant 5-6 klasių istorijos mokymo programą atkreiptas dėmesys ir į vieną iš naujausių pavyzdinių ir teigiamo edukologų vertinimo susilaukusių istorijos programų pasaulyje - t.y. Britų Kolumbijos naujausią istorijos mokymo programą, kurioje taip pat išskiriamos esminės probleminės sritys bei pateikiamos gairės užsiėmimams (praktika) arba istorinių siužetų gairės. Plačiau susipažinti su šia programa galite čia: www.curriculum.gov.bc.ca
5. Remiantis dr. Laurynos Rakickienės (VU, Filosofijos fakultetas) bendrųjų programų atnaujintojams parengtu 7-18 metų vaikų ir jaunuolių kognityviosios ir socialinės-emocinės raidos aprašu, atsižvelgtas dėmesys į 11-12 metų vaikų (5-6 klasės) raidos kertinius aspektus, kurie atliepiami atnaujintoje programoje:

1) Vystosi mokslinis, sisteminis, hipotetinis–dedukcinis samprotavimas. Mokosi kelti ir tikrinti hipotezes. Skiria hipotezes ir įrodymus, kurie jas patvirtina arba paneigia. Sistemingai tikrinamos visos galimos problemos sprendimo alternatyvos (nepasiduodama išsėmus akivaizdžiausias galimybes, kaip buvo ankstesniais amžiaus tarpsniais).

2) Gali suvokti ir atsižvelgti į kelių kitų žmonių alternatyvų požiūrį, taip pat suvokti socialinių grupių požiūrį, apmąstyti situacijas iš skirtingų socialinių, kultūrinių perspektyvų. Formuoja nuostatas įvairių socialinių grupių ir institucijų atžvilgiu.

6.1. 5 klasė. Istorija ir vaizduotė. Asmuo ir valstybė. Istorija šalia ir šiandien.

(vienai klasei 74 pamokos (52 pamokos 70 %, 22 pamokos 30 %)

Nr.	Nagrinėjamas aspektas	Istorinių siužetų ar problemų galimos gairės
1. Istorija ir vaizduotė		
1.	Laiko samprata istorijoje	<ul style="list-style-type: none"> • Dešimtmetis, amžius, epocha. • Laiko skaičiavimas iki ir po Kristaus. • Europietiškai tradicijai būdinga istorijos periodizacija ir kiekvieno laikmečio kertiniai simboliai.
2.	Praeitis kaip detektyvas: istorijos pažinimo metodai (būdai)	<ul style="list-style-type: none"> • Susipažinimas su archeologijos, antropologijos, numizmatikos, paveldosaugos bendraisiais bruožais. • Mokslininkų bendradarbiavimas surandant Adolfo Ramanausko – Vanago palaikus. • Didžiausi Lietuvoje rasti lobiai, jų suradimo istorijos.

		<ul style="list-style-type: none"> • Kultūrinio, istorinio ar architektūrinio paveldo esančio artimoje aplinkoje apilankymas, aptarimas.
3.	Istorinė tikrovė sakmėse, legendose, mituose ir padavimuose	<ul style="list-style-type: none"> • Gyvenamosios vietovės(ių) įkūrimo padavimas/legenda, jos aptarimas. • Gedimino sapnas Vilniuje ir Romulo bei Remo legenda Romoje: legendų ir padavimų tarpusavio panašumai. Mitų (antikinių) ir sakmių (lietuviškų) skaitymas ir aptarimas. • Pasirinktinai, vieno iš krikščionybės šventųjų istorija (gali būti susiję su artimiausios krikščioniškos bažnyčios vardu).
4.	Istorinių simbolių, ženklų ir herbų istorija	<ul style="list-style-type: none"> • Herbo kūrimo principai: formų, simbolių ir spalvų prasmės. • Lietuvos vėliavos ir herbo sukūrimų istorija. Kiti pagrindiniai Lietuvos simboliai ir jų reikšmė. • Pasirinktai vienos iš LDK didikų šeimų ir/ar kelių šiandieninių Lietuvos miestų herbų analizavimas.
5.	Istorijos rekonstrukcija	<ul style="list-style-type: none"> • Žymiausi Lietuvos ir Europos istorinės rekonstrukcijos klubai ir festivaliai. • Senovinių šokių ir dainų atkūrėjai (ansambliai) Lietuvoje ir Europoje. • Istorinių statinių rekonstravimas ir restauravimas, lietuviški ir pasauliniai pavyzdžiai.
6.	Asmenybių ir įvykių vaizdavimas praeityje: istorinė tikrovė paveikluose, literatūroje, fotografijose ir animacijoje	<ul style="list-style-type: none"> • Žymiausi portretai ir fotografijos Lietuvos istorijoje. Žmogaus vaizdavimo taisyklės. • Knygos vaikams (komiksai) ir animacija kaip pasaulio ar Lietuvos istorijos pasakojimas. Istorinių knygų vaikams aptarimas. • Senovės žmonių kompiuterinis atvaizdų atkūrimas pagal archeologinių ir istorinių tyrimų duomenis.
7.	Muziejus kaip praeities pažinimo vieta	<ul style="list-style-type: none"> • Arčiausiai mokyklos esančio muziejaus istorija ir ekspozicija. • Žymiausi Lietuvos muziejai. • Garsiausi ir didžiausi Europos muziejai.
8.	Alternatyvioji istorija	<ul style="list-style-type: none"> • Atsitiktinumai pasaulio ir Lietuvos istorijoje: <i>žąsys išgelbėjo Romą</i>, Vytauto Didžiojo kryptis nuo žirgo, išradimai (pvz.: guma, rentgenas). Pasirinktų jau žinomų istorinių siužetų aptarimas pagal principą „kas būtų, jei...“ • Ateities vizionieriai Lietuvos istorijoje ir jų siūlytos perspektyvos. K. Pakštas ir Angolos planas.

9.	Atradimai ir išradimai Lietuvos ir Pasaulio istorijoje	<ul style="list-style-type: none"> • Astronominiai atradimai istorijoje. Kelių ryškiausių atvejų aptarimas. • Geografiniai atradimai istorijoje. Kelių ryškiausių atvejų aptarimas. • Technologiniai atradimai istorijoje. Artimoje aplinkoje esančių daiktų atsiradimo istorija.
10.	Jausmai istorijoje: meilė, džiaugsmas, liūdesys	<ul style="list-style-type: none"> • Senovės graikų komedijos ir tragedijos. • Barbaros Radvilaitės ir Žygimanto Augusto, ir S. Kymantaitės ir M. K. Čiurlionio meilės istorijos. Zigmanto Sierakausko žiedo istorija. • Karalius Saulė - puikybės istorija.
2. Asmuo ir valstybė		
1.	Valdžia ir valstybė istorijoje	<ul style="list-style-type: none"> • Pirmykštės bendruomenės formos. • Monarchijų ir respublikų pagrindiniai bruožai ir istoriniai pavyzdžiai. • Karališkos ir respublikoniškos tradicijos šiandieninėje Europoje.
2.	Lietuva kaip karalystė kunigaikštystė ir respublika	<ul style="list-style-type: none"> • Lietuvos valstybės sukūrimas, Mindaugo ir Mortos karūnavimas. Liepos 6-osios šventė. • LDK Gedimino ir Vytauto Didžiojo valdymo reikšmė. • Pasirinktų Lietuvos respublikos prezidentų istorija.
3.	Abiejų Tautų Respublika: Lietuvos ir Lenkijos draugystė	<ul style="list-style-type: none"> • Liublino unija. • Steponas Batoras iš Transilvanijos ir Vazos iš Švedijos – LDK valdovai iš svetur. • 1791 m. Gegužės 3 d. ATR Konstitucijos pasaulinė reikšmė.
4.	Lietuvos (ne)priklausomybė XX amžiuje	<ul style="list-style-type: none"> • Vasario 16-osios ir Kovo 11-osios panašumai ir skirtumai (aktai, aplinkybės, Jonas Basanavičius ir Vytautas Landsbergis); • Vasario 16-osios šventės istorija. • Partizanų deklaracijos pasirašymo istorija (Jonas Žemaitis – Vytautas).
5.	Lietuvos Laisvės kovų herojai: nuo Jokūbo Jasinskio iki Loretos Asanavičiūtės	<ul style="list-style-type: none"> • Pasirinkto XVIII-XIX a. sukilimų vado aptarimas. • Pasirinktų asmenybių iš partizanų karo, Pasaulio teisuolių ar Sausio 13-osios aptarimas.
6.	Lietuva ir lietuvybė pasaulyje	<ul style="list-style-type: none"> • “Beigelio kelionė”: Lietuvos žydai ir Niujorke litvakai. • Sibiro tremtinių ir Lietuvos karo pabėgėlių istorija. • Pasirinktos pasaulio lietuvių bendruomenės istorija.

7.	Karai ir užkariavimai istorijoje	<ul style="list-style-type: none"> • Kelių pasirinktų istorinių karų (mūšių) pavyzdžiai, kurie atskleidžia epochą, konfliktų priežasčių skirtumus, keliantys vertybinius klausimus. • Kelių žymiausių Europos karvedžių biografijos. • Lietuvos kariuomenės istorijos bruožai.
8.	Revoliucijos Europos ir Lietuvos istorijoje	<ul style="list-style-type: none"> • Didžioji Prancūzijos revoliucija. • Pramonės revoliucija. • Dainuojanti revoliucija.
9.	Juodieji istorijos puslapiai.	<ul style="list-style-type: none"> • Vergovės istorijos bruožai: nuo Senovės iki XIX amžiaus vergovės panaikinimo JAV. • Išgyvenusių vaikų prisiminimai ir liudijimai iš Vilniaus ir Kauno getų. • 2001 09 11: Terorizmo istorijos bruožai.
10.	Europos Unijos istorija	<ul style="list-style-type: none"> • EU istorijos bruožai. • Pasirinktinai, vienos iš Europos Unijos šalių sostinių kultūros ir istorijos aptarimas.
3. Istorija šalia ir šiandien (1)		
1.	Istorinių asmenybių ir įvykių įamžinimas: paminklai, gatvės, mokyklų pavadinimai ir atvaizdai ant pinigų	<ul style="list-style-type: none"> • Gyvenamosios aplinkos gatvių pavadinimų istorinė reikšmė ir/ar mokyklos pavadinimo istorija ir reikšmė. • Pasirinkto istorinio paminklo istorija (atsiradimas, idėja, išraiška) • Asmenybės, kurios buvo įamžintos ant lietuviškų litų.
2.	Istorijos pasakojimo kurimas apie save ir apie kitą	<ul style="list-style-type: none"> • Dienoraštis kaip asmeninės istorijos rašymas. Pasirinktinai vaiko, paauglio ar jaunuolio istorinio dienoraščio aptarimas. • Žymių asmenybių pasakojimai/prisiminimai apie save (savo vaikystę). • Pasirinktos istorinės asmenybės cv kūrimas.
3.	Prarasti ir esami Litės kultūros lobynai	<ul style="list-style-type: none"> • Jidiš kultūra. • Daktaro Aiskaudos prototipo – vilniečio Cemacho Šabado - istorija. • Žymiausių pasaulio litvakų istorijos.
4.	Senelių istorija: gyvenimas sovietmečiu (okupuota Lietuva)	<ul style="list-style-type: none"> • Sovietinis žurnalas vaikams “Genys”. • Viena moksleivio diena vėlyvučiu sovietmečiu. • Romas Kalanta ir Kauno pavasaris.

5.	Ar istorija kadanors baigiasi? (pati naujausia istorija)	<ul style="list-style-type: none"> • XX a. X deš. Lietuvos istorijos įdomybės (iš tuometinių vaikų perspektyvos). • Gyvenamosios aplinkos naujausia istorija trisdešimties metų laikotarpyje. • Pasirinktų žymių šiandieninių asmenybių istorija prieš 20 metų.
----	--	--

Asmenybės: Mindaugas, Gediminas, Vytautas Didysis, Žygimantas Augustas, Steponas Batoras, Antanas Smetona, Jonas Žemaitis-Vytautas, Gabrielė Petkevičaitė-Bitė, Žemaitė, Jonas Basanavičius, Vytautas Landsbergis.

Istorijos datos: 1253 m. liepos 6 d., 1323 m., 1410 m., 1569 m., 1791 m. gegužės 3 d., 1914-1918 m., 1939-1945 m., 1918 m. vasario 16 d., 1990 m. kovo 11 d. 1991 m. Sausio 13 d.

Istorinės sąvokos: epocha, amžius, archeologija, antropologija, numizmatika, monarchija, respublika, respublika, revoliucija, krikščionybė, litvakai, jidiš kalba, okupacija, sovietmetis.

6.2. 6 klasė. Istorija kasdienybėje. Kultūra ir tapatybė. Istorija šalia ir šiandien.

(vienai klasei 74 pamokos (52 pamokos 70 %, 22 pamokos 30 %))

Nr.	Nagrinėjamas aspektas	Istorinių siužetų ir problemų galimos gairės
1. Istorija kasdienybėje		
1.	Laiko suvokimas ir skaičiavimas skirtingais istoriniais periodais	<ul style="list-style-type: none"> • Grigalijaus ir Julijaus kalendoriai. • Varpų istorija (įdomiausi ir svarbiausi Lietuvos ir Europos varpai). • Šiuolaikinės dienos (8 valandų darbo dienos, savaitgalio) atsiradimas.
2.	Vienos dienos istorija	<ul style="list-style-type: none"> • Istorinė realybė P. Breigelio (galima rinktis ir kitus pavyzdžius) paveiksluose. • Fabriko darbininko paauglio diena prieš šimtą penkiasdešimt metų. • Kelių itin reikšmingų dienų pasaulio istorijoje pavyzdžiai.
3.	Paprasto žmogaus istorija	<ul style="list-style-type: none"> • Paprasto žmogaus diena Senovės Romoje. • XIII a. amatininko diena Kernavėje. • Nežinomo kareivio istorija (per nežinomo kareivio memorialų istoriją).
4.	Žmogaus gyvenamoji erdvė istorijoje: namas, kaimas ir miestas	<ul style="list-style-type: none"> • Gyvenamasis būstas: Senovė Egipte, piliakalnių gyvenvietėse Lietuvoje, XIX a. Londone. • Viduramžių miesto tipinis planas ir svarbiausi pastatai. • Štetlai kaip specifinė Rytų Europos žydų gyvenamoji erdvė.
5.	Naminių gyvūnų istorija	<ul style="list-style-type: none"> • Laukinių gyvūnų prisijaukinimas priešistoriniais laikais. • Naminiai gyvūnai Lietuvos valdovų dvaruose. • Žirgo, jaučio, šuns ir katės reikšmė istorijoje.

6.	Gamtos istorija ir istorija gamtoje	<ul style="list-style-type: none"> • Senųjų amatų ir medžioklės istorija. • Gamtos katastrofos istorijoje. • Istorinė raudonoji knyga (išnykę istoriniai gyvūnai ir augalai).
7.	Istorinė virtuvė	<ul style="list-style-type: none"> • Maistas prieš kelis tūkstančius metų. • Atskirų augalų reikšmės žmonijai istorija (Pvz.: bulvė, pomidoras, kavamedis). • Skirtingų tautų virtuvės Lietuvoje.
8.	Žaidimų ir sporto istorija	<ul style="list-style-type: none"> • Vaikiškų (pasirinktų) žaidimų istorija. • Olimpinių žaidynių istorijos bruožai (Antikoje ir šiais laikais).
9.	Mados istorija	<ul style="list-style-type: none"> • Pasirinktų drabužių istorija. • Pagrindinių epochų madų istorijos bruožai. • XX a. Europos paauglių madų pavyzdžiai (šaltiniai).
10.	Lietuvos etnografijos bruožai	<ul style="list-style-type: none"> • Pagrindinių Lietuvos etnografinių regionų bruožai. • Tautinio kostiumo istorija. • Tarmių žodynėlis.
2. Kultūra ir tapatybė		
1.	Knygos ir rašto istorija	<ul style="list-style-type: none"> • Senųjų civilizacijų rašto pavyzdžiai, abėcėlės istorija. • Lietuviško rašto atsiradimas ir kitų kalbų (rašto) paplitimas Lietuvos teritorijoje. • Pirmųjų Lietuvos knygų istorijos: pirmoji knyga išleista Lietuvoje, pirmoji lietuviška knyga, pirmoji Lietuvos istorija, pirmoji grožinė knyga lietuvių kalba, pirmoji knyga vaikams, pirmieji laikraščiai ir t.t.
2.	Mokyklos ir universiteto reikšmė žmogui ir valstybei	<ul style="list-style-type: none"> • Pirmosios mokyklos LDK. • Astronomų (ir kiti mokslininkų) atradimai ir darbai Vilniaus universitete XVII-XVIII a. • Mokinio diena pradžios mokykloje 1918-1940 m. Lietuvos Respublikoje.
3.	Svarbiausi Lietuvos meno kūriniai istorijoje	<ul style="list-style-type: none"> • Pirmoji opera „Elenos pagrobimas“ Valdovų rūmuose XVII a. • M.K. Čiurlionio simbolizmo dailė ir J. Zikaro skulptūra „Laisvė“. • M. K. Oginskio „Polonezas“, Vinco Kudirkos „Tautiška giesmė“ ir Eurikos Masytės „Laisvė“ – skirtingų lūžinių Lietuvos istorijos garsiniai simboliai.
4.	Didieji Lietuvos miestai - Vilnius, Kaunas ir Klaipėda - istorijoje	<ul style="list-style-type: none"> • Vilniaus istorijos ir kultūros bruožai. • Kauno istorijos ir kultūros bruožai. • Klaipėdos istorijos ir kultūros bruožai.

5.	Tikėjimų įvairovė Lietuvoje I	<ul style="list-style-type: none"> • Pagoniškas tikėjimas ir baltų mitologija. • Judaizmo Lietuvoje ir Vilniaus Gaono istorija. • Lietuvos totoriai: islamas.
6.	Tikėjimų įvairovė Lietuvoje II	<ul style="list-style-type: none"> • Jėzaus Kristaus istorija ir jos istoriškumo klausimas. • Krikščionybė konfesijos ir jų maldos namai Lietuvoje. • Šv. Kazimiero istorija (ar kito šventojo, susijusio su Lietuva).
7.	Lietuvybės istorinės sampratos	<ul style="list-style-type: none"> • Skirtingi lietuviškumai XIX-XX a.: Vincas Kudirka, Stanislavas Narutavičius, Žakas Lipšicas ir Česlovas Milošas. • Paribio tapatybės: skerslatviai.
8.	Grožio suvokimas istorijoje	<ul style="list-style-type: none"> • Žmogaus grožis Antikinėje skulptūroje. • Pasirinkto vieno iš didžiųjų Renesanso dailininkų darbų apžvalga ir analizė istoriniame kontekste. • Bona Sforca kaip Renesanso kultūros šauklė LDK: aprangos ir etiketo naujovės ir keistenybės.
9.	Senieji ir naujieji pasaulio stebuklai	<ul style="list-style-type: none"> • Septyni pasaulio stebuklai. • Naujieji pasaulio stebuklai. • Lietuvos kultūros fenomenai ir jų istorijos: Aušros vartai, Kryžių kalnas ar Pažaislio vienuolynas.
10.	Garsiosios Europietiškos tradicijos	<ul style="list-style-type: none"> • Vienos valsas, Venecijos kaukių karnavalas, Kanų kino festivalis ir Ispanijos korida (ir jos kontraversijos) kaip Europos kultūros simboliai. • Lietuvos ir Lenkijos Vėlinės ir Airijos <i>helouvynas</i> – panašūs, bet skirtingi.
3. Istorija šiandien (2)		
1.	Istorinės šventės Lietuvoje ir Europoje	<ul style="list-style-type: none"> • Nacionalinių istorinių švenčių pavyzdžiai Europoje (Prancūzija - Liepos 14-oji, Airija - Kovo 17-oji, Švedija - Birželio 6-oji ir pan.). • Žalgirio mūšio diena, Gedulo ir vilties diena, Lietuvos kariuomenės diena ir t.t.
2.	Svarbiausios XX a. Europos istorijos atminties vietos (ir žmonės)	<ul style="list-style-type: none"> • Aušvico vartai, Berlyno sienos fragmentas, Černobylis. • Abbey road perėja Londone, Gdanskio laivų statykla, , Šengenas. • Anna Frank, Konradas Adenaueris, Jonas Paulius II.
3.	Pagrindinių žmogaus laisvių ir teisių istorija	<ul style="list-style-type: none"> • Žmogaus teisių ir laisvių esminiai istoriniai manifestai. • Žymiausi Lietuvos disidentai ir jų veikla. • Žymiausi kovotojai už žmogaus teises XX amžiuje.

4.	Propaganda ir cenzūra Lietuvos istorijoje	<ul style="list-style-type: none"> Lietuviškos spaudos lotyniškais rašmenimis draudimas. Uždraustos knygos ir muzikos grupės sovietmečiu. Amerikos balso istorija (kaip alternatyva propagandai).
5.	Vaikai XX-XXI a. istorijos kūrėjai, liudininkai, saugotojai	<ul style="list-style-type: none"> Icchokas Rudaševskis. Vilma Rudolph. Malala Yousafzai. Ignas Šimulionis.

Asmenybės: Jėzus Kristus, Bona Sforca, Martinas Liuteris Kingas, Romas Kalanta, Tadas Kosciuszka, Vilniaus Gaonas, M.K. Čiurlionis, Mykolas Riomeris, Martynas Mažvydas, Šv. Kazimieras, Vincas Kudirka.

Istorijos datos: 1387 m., 1547 m. sausio 8 d., 1569 m. balandžio 1 d.

Istorinės sąvokos: civilizacija, Antika, Renesansas, pagonybė, krikščionybė, islamas, judaizmas, inkunabulas, imperija, štetlas, Šiaurės Jeruzalė, graždanka.

6.3. 7 klasė. Senovės istorija.

(vienai klasei 74 pamokos (52 pamokos 70 %, 22 pamokos 30 %))

Nr.	Tema	Nagrinėjamas aspektas
Senovės istorija		
1.	Senovės istorija. Įvadas.	<ul style="list-style-type: none"> Civilizacijos apibrėžimas ir esminiai bruožai. Pirmųjų civilizacijų susikūrimo priežastys, regionai, gamtos sąlygos, pagrindiniai lūžiai ir raidos etapai.
2.	Priešistorė.	<ul style="list-style-type: none"> Priešistorės žmonių gyvenimo sąlygos, jų kaita: žmonių protėviai Afrikoje, Azijoje, atsikraustymas į Europą; tikėjimas, atradimai, kasdienio gyvenimo bruožai. Neolito revoliucija. Pirmieji gyventojai Lietuvoje: Lietuvos gamtinės sąlygos; gyventojų verslai, išradimai tikėjimas, kasdienio gyvenimo bruožai.
<i>Rekomenduojamos papildomos temos: Žmogaus kilmės teorijos. Istorijos/archeologijos šaltiniai suteikiantys žinių nagrinėjant priešistorės laikotarpį.</i>		
3.	Pirmųjų civilizacijų susikūrimas.	<ul style="list-style-type: none"> Civilizacijų susikūrimas: regionas ir gamtos sąlygos, visuomenės pokyčiai, kas yra civilizacija jos požymiai.

4.	Valstybės ir valdžios santykis senovės Rytų civilizacijose.	<ul style="list-style-type: none"> Mesopotamijos civilizacija: valstybių politinė raida, valdymas, santykiai su kaimynais, Mesopotamijos nukariavimas/užkariavimas. Egipto valstybės susikūrimas: Egipto suvienijimas, faraono valdžia, santykiai su kaimynais, Egipto valstybės žlugimas.
5.	Visuomenė prie didžiųjų upių.	<ul style="list-style-type: none"> Šumerų ir egiptiečių visuomenės: gyventojų socialinė struktūra, verslai,(žemdirbystė, amatai, prekyba), gyventojų kasdienybė.
6.	Religija ir kultūrinis palikimas.	<ul style="list-style-type: none"> Mesopotamijos religinis ir kultūrinis gyvenimas: šumerų religija ir dievai, kultūrinis palikimas; raštas, mokyklos, mokslo žinios (matematika, astronomija, astrologija, medicina), literatūra, architektūra; išradimai (ratas, keramika, karo vežimai). Egiptiečių religinis ir kultūrinis gyvenimas: egiptiečių pasaulio suvokimas, religija, dievų vaizdavimas, Egipto architektūra, (piramidės, šventyklos), raštas, papirusas, mokslo žinios, skaičiavimo sistema, menas (skulptūros, tapyba), švietimo sistema.
7.	Žydai.	<ul style="list-style-type: none"> Žydų įsikūrimas Pažadėtoje, Egipto nelaisvė, Mozė ir Dešimt Dievo įsakymų, judaizmo religija, žydų papročiai, kultūrinis palikimas.
<p><i>Rekomenduojamos papildomos temos: Kinijos civilizacija: civilizacijos susikūrimas ir reikšmingiausi šios civilizacijos laimėjimai. Pasaulio stebuklai sukurti Rytų civilizacijose. Architektūros statiniai išlikę šių dienų pasaulyje. Lietuvos muziejuose saugomi Rytų civilizacijų radiniai.</i></p>		
8.	Antikos civilizacijos – Europos istorijos pradžia. Valstybės ir valdžios santykis Antikos pasaulyje.	<ul style="list-style-type: none"> Senovės Graikijos civilizacijos pradžia, miestų – valstybių susikūrimas ir valdymas Spartos aristokratinis valdymas Atėnų demokratija. Graikų kolonizacija. Graikų persų karai. Aleksandro Didžiojo užkariavimai, imperijos valdymas. Romos civilizacijos pradžia: Romos miesto įkūrimas, karalystės laikotarpis, Romos respublikos laikotarpis, valdžios struktūra, teritorijos plėtimas, Apeninų pusiasalio užkariavimai, karai su Kartagina, respublikos žlugimas. Romos imperija: principato įvedimas, imperatoriaus valdžios susiformavimas, imperijos plėtimasis, užkariavimai, barbarų puolimai, Romos imperijos padalijimas ir žlugimas.
9.	Graikijos ir Romos visuomenė.	<ul style="list-style-type: none"> Graikų ir romėnų visuomenės struktūra, piliečių ir ne piliečių gyvenimas, ūkis ir prekybiniai ryšiai, buitės ir papročiai.

10.	Religija ir kultūra.	<ul style="list-style-type: none"> Graikų religija, dievai, herojai, graikų mitai, pasaulio suvokimas, olimpinės žaidynės; filosofija, graikų teatras, tragedijos, komedijos, literatūra, mokslo žinios, helenizmo kultūra. Romėnų religija, dievų panteonas, švietimo sistema, mokslo žinios, romėnų kultūros laimėjimai (filosofija, literatūra, teise), architektūrinis palikimas, Krikščionybės atsiradimas ir plitimas, įsitvirtinimas Romos imperijoje.
<p><i>Rekomenduojamos papildomos temos: Skirtinga Viduržemio jūros gamtinių sąlygų įtaka antikos civilizacijų susikūrimui. Piliečių padėtis senovės graikų ir romėnų visuomenėse. Romos respublikos ir imperijos politinio gyvenimo panašumai ir skirtumai. Skirtumai tarp senovės religijų ir krikščionybės. Penki iš septynių pasaulio stebklų.. Antikos pasaulio palikimas Lietuvos miestų architektūroje.</i></p>		
11.	Paveldas ir atmintis.	<ul style="list-style-type: none"> Senųjų civilizacijų kultūriniai ženklai ir įtaka šiandieniniame pasaulyje, svarbiausias materialusis ir nematerialusis paveldas. Paskutiniai Senovės civilizacijų tyrinėjimai. Antika Lietuvos istorijoje ir kultūroje.
12.	Baltų gentys.	Baltų genčių susiformavimas: baltų genčių gyvenamoji teritorija, rašytinės žinios apie baltus, verslai, karyba, religija. Šiandieniniai (archeologiniai) baltų istorijos tyrinėjimai.
<p><i>Rekomenduojamos papildomos temos: Baltų ryšiai su antikos civilizacijomis. Gintaro kelias.</i></p>		

Asmenybės: Dovydas, Hamurapis, Kleopatra, Menas, Mozė, Nefertitė, Saliamonas, Homeras, Herodotas, Periklis, Darijus I, Aleksandras Didysis, Sokratas, Platonas, Aischilas, Sofoklis, Euripidas, Aristofanas, Aristotelis, Hanibalas, Julijus Cezaris, Oktavianas Augustas, Konstantinas Didysis, Ciceronas, Vergilijus, Ovidijus, Markas Aurelijus.

Istorijos datos: 3100 m. pr. Kr. XIII a. pr. Kr., V a.pr. Kr., 776 pr. Kr., IV a. pr. Kr. 753 m. pr. Kr. 395 m pr. Kr. 476 m.

Istorinės sąvokos: civilizacija, Mesopotamija, imperija, zikuratas, faraonas, piramidė, mumija, sarkofagas, papirusas, politeizmas, dekalogas, tora, monoteizmas, Šventasis Raštas, demokratija, aristokratas, oligarchas, teokratija, polis, orakulas, oratorius, kolonizacija, kolonija, falanga, mitologija, filosofija, tragedija, komedija, amfiteatras, forumas, pilietis, patricijai, plebėjai, magistratas, senatas, karalystė, respublika, imperija, diktatūra, principatas, vergas, bazilika, pontifikas, terma, mesijas, apaštalas, katakombos, vandalas.

6.4. 8 klasė. Viduramžiai ir ankstyvieji naujieji laikai

(vienai klasei 74 pamokos (52 pamokos 70 %, 22 pamokos 30 %))

Nr.	Tema	Nagrinėjamas aspektas
1. Viduramžiai		
1.	Viduramžiai. Įvadas	<ul style="list-style-type: none"> Viduramžių sąvoka ir esminiai bruožai, chronologija (ankstyvieji, brandieji ir vėlyvieji viduramžiai), esminiai lūžiai ir problemos. Viduramžiai ir Lietuva, Pasaulis už Viduramžių Europos ribų.

2.	Valstybė ir valdžia viduramžiais	<ul style="list-style-type: none"> • Valstybės ir valdžios bruožai bizantiškame ir islamo pasaulyje. • Europos valstybių politinė raida nuo susiskaldymo iki centralizacijos: Frankų valstybė; Kijevo Rusia; Anglija ir Prancūzija. • Krikščioniškas pasaulis: Didžioji Rytų schizma, bažnytinės ir pasaulietinės valdžios kova, krikščionių bažnyčių organizacija, krikščionybės reikšmė Europos integralumui. • Kryžiaus žygių epocha. • Lietuvos valstybės susikūrimas, krikščionybės priėmimas, politinė raida, santykiai su kitomis šalimis iki Liublino unijos.
3.	Viduramžių visuomenė ir ūkis	<ul style="list-style-type: none"> • Feodalizmo samprata, bruožai ir raida. • Viduramžių Europos visuomenės struktūra: luomai. • Viduramžių ūkio bruožai Europoje ir Lietuvoje. • Įvairių visuomenės grupių kasdienis gyvenimas viduramžiais Europoje ir Lietuvoje. • Viduramžių žmogaus mentalitetas.
4.	Viduramžių kultūra	<ul style="list-style-type: none"> • Bizantiškosios ir islamiškosios kultūros poveikis Europos kultūrai. • Viduramžių Europos kultūra: riterių kultūra, lotyniškoji raštija, filosofija, universitetų atsiradimas, mokslas, menas (romanika, gotika). • Europėjančios Lietuvos kultūros bruožai.
5.	Paveldas ir atmintis.	<ul style="list-style-type: none"> • Viduramžių epochos kultūriniai ženklai ir įtaka šiandieniniam pasauliui (Lotyniškoji ir Bizantiškoji Europa). • Svarbiausias materialusis ir nematerialusis viduramžių paveldas Europoje ir Lietuvoje.
2. Ankstyvieji naujieji laikai.		
6.	Ankstyvieji naujieji laikai. Įvadas.	<ul style="list-style-type: none"> • Ankstyvieji naujieji laikai: Ankstyvųjų naujųjų laikų sąvoka ir esminiai bruožai, chronologija, esminiai lūžiai ir problemos.
7.	Ankstyvųjų naujųjų laikų valstybės ir valdymas	<ul style="list-style-type: none"> • Geografiniai atradimai ir kolonizacija: teigiamos ir neigiamos pasekmės. • Absoliutizmo atsiradimas ir įsitvirtinimas Europoje (Prancūzijos pavyzdys).

		<ul style="list-style-type: none"> • Dinastinių ir religinių karų Europoje priežastys ir pasekmės (Trisdešimtmetis karas). • Liublino unija ir jos priežastys, LDK statuso klausimas. Valstybės valdymas po Liublino unijos. • Abiejų Tautų Respublikos politinė raida, santykiai su kaimynais:, XVI a. pr. karai su Švedija, Maskva ir Turkija, XVII a. vidurio Tvanas, Šiaurės karas.
8.	Ankstyvųjų naujųjų laikų visuomenė ir ūkis	<ul style="list-style-type: none"> • Svarbiausi ūkio vystymosi Europoje aspektai ir LDK ūkio bruožai. • Kapitalistinių santykių radimasis (Olandijos pavyzdys). • LDK visuomenė ir įvairių visuomenės grupių kasdienio gyvenimo Europoje (ir LDK) bruožai.
9.	Kultūra	<ul style="list-style-type: none"> • Renesansas Europoje ir LDK: pasaulėžiūra, epochos asmenybės, idėjos, kūriniai. • Reformacija Europoje ir LDK. • Lietuvos Statutų sudarymas ir Vilniaus universiteto įsteigimas. • Katalikiškoji reforma ir barokas: pasaulėžiūra, epochos asmenybės, idėjos, kūriniai, Vilniaus baroko fenomenas. • Religinė pakanta ir religinės priešpriešos LDK, Brastos bažnytinė unija.
10.	Paveldas ir atmintis	<ul style="list-style-type: none"> • Ankstyvųjų Naujųjų laikų epochos kultūriniai ženklai ir įtaka šiandieniniam pasauliui. • Svarbiausias materialusis ir nematerialusis paveldas Lietuvoje ir Europoje, • Vakarų Europos iškilimas ir dominavimo pasaulyje problema.
<p><i>Rekomenduojamos temos: Vikingų/normanų žygių reikšmė Europos žemynui, Šventosios Romos imperija, Mongolų-totorių užkariavimų pasekmės Europos valstybėms, Kinijos civilizacijos pasiekimai ir kultūra, Senosios Amerikos civilizacijos (majų, inkų ar actekų), Anglijos revoliucija, Prūsijos valstybės iškilimas, Rusijos imperijos susikūrimas, Arabų pasaulis.</i></p>		

Asmenybės: Justinianas, Mahometas, Karolis Didysis, Urbonas II, Žana d' Ark, Mindaugas, Gediminas, Vytautas, Ona Vytautienė, Jogaila, Jadvyga, J. Gutenbergas, Dante Aligjeris, Tomas Akviniėtis // Leonardas da Vinčis, Mikelandželas, Mikalojus Kopernikas, Ignacas Lojola, Galileo Galilėjus, Vaskas de Gama, Kristupas Kolumbas, Martynas Liuteris, Jonas Kalvinas, Bona Sforca, Martynas Mažvydas, Mikalojus Daukša, Sarbievijus, Žygimantas Augustas, Barbora Radvilaitė, Steponas Batoras, K. Semenavičius, J. K. Glaubicas, Elžbieta I-oji, Makiavelis, Rišeljė, Radvila Našlaitėlis, Leonas Sapiega, Albertas Goštautas, Jonas Chodkevičius, Zigmantas Vaza.

Sąvokos: renesansas, humanizmas, reformacija, katalikiškoji reforma, liuteronai, kalvinai, anglikonai, statutas, universitetas, valakas, seimas, etmonas, kancleris, vaivada, islamas, musulmonas, alodas, feodas, feodalizmas, beneficija, vasalas, senjoras, cechas, gildija, luomas, baudžiava, baudžiauninkas, Magdeburgo teisė, abatas, vienuolynas, inkvizicija, erezija, universitetas, unija, vienuolių ordinas, privilegija, medievistika.

6.5. 9 klasė. Naujieji laikai.

(vienai klasei 74 pamokos (52 pamokos 70 %, 22 pamokos 30 %))

Nr.	Tema	Nagrinėjamas aspektas
1. Naujieji laikai		
1.	Naujieji laikai. Įvadas.	<ul style="list-style-type: none"> Naujųjų laikų sąvoka ir esminiai bruožai, chronologija, esminiai lūžiai ir problemos, ATR santykis su Europa.
2.	Apšvietos idėjos ir jų įtaka valstybių politiniam gyvenimui	<ul style="list-style-type: none"> Apšvietos epochos idėjos. JAV revoliucija. Prancūzijos revoliucija. Abiejų Tautų Respublika nuo XVIII a. vidurio iki XVIII a. pab.: valstybės padalinimai, Ketverių metų seimas, T. Kosciuškos sukilimas, valstybės panaikinimas.
3.	Apšvietos laikotarpio visuomenė ir kultūra	<ul style="list-style-type: none"> Pokyčiai švietimo ir mokslo srityje Europoje ir ATR. Klasicizmo epocha: kultūra ir menas. Kasdienis gyvenimas Europoje ir ATR. Įvairių visuomenės grupių (valstiečių, bajorų, miestiečių) padėtis XVIII a. Europoje ir ATR; Skirtingos konfesijos XVIII a. ATR.
4.	XIX a. politinė Europa	<ul style="list-style-type: none"> Napoleono epocha ir Vienos kongresas, <i>prancūzmetis</i> Lietuvoje. XIX a. lietuvių ir lenkų sukilimai. Nacionaliniai sąjūdžiai Europoje: <i>Tautų pavasaris</i>, nacionalinių valstybių kūrimasis (Italija ir Vokietija), XIX a. pab. – XX a. pr. lietuvių nacionalinis sąjūdis – savimonės formavimasis, Lietuvos politinių srovių ir partijų kūrimasis, Didysis Vilniaus Seimas. Imperializmo epocha: pasaulinės Britų imperijos susikūrimas ir raida.
5.	Industrinė revoliucija ir visuomenė	<ul style="list-style-type: none"> Pramonės perversmas, urbanizacija, kapitalizmo įsitvirtinimas Europoje ir JAV. Socialinės struktūros pokyčiai Europos visuomenėje, kasdieninio gyvenimo pasikeitimai, baudžiavos panaikinimas Lietuvoje, Europos ir Lietuvos gyventojų migracija. Prūsijos lietuvių ir Amerikos lietuvių gyvenimas ir jų ryšiai su Lietuva.

		<ul style="list-style-type: none"> • XIX a. politinės ideologijos: liberalizmas, konservatizmas, socializmas.
6.	Modernusis pasaulis ir masinė kultūra XIX – XX a. pr.	<ul style="list-style-type: none"> • Kultūros pokyčiai XIX a. – XX a. pr. Europoje ir Lietuvoje: romantizmas, realizmas, modernizmas. • Kultūra ir nacionalinis lietuvių sąjūdis: Vilniaus universitetas XIX a. pr., katalikų bažnyčios veikla XIX a. (vysk. M. Valančiaus epocha), knygnešių laikai, XX a. pr. kultūrinis pakilimas. • Masinės kultūros gimimas Europoje: fotografija, kinas, spauda, pokyčiai laisvalaikyje.
7.	Pirmasis pasaulinis karas	<ul style="list-style-type: none"> • Pirmasis pasaulinis karas: karo priežastys ir eiga. • Rusija XX a. pradžioje: 1917 vasario revoliucija ir bolševikų perversmas. • Lietuvos Pirmojo karo metu ir Nepriklausomos valstybės atkūrimas: Vokietijos okupacinis režimas, Vilniaus konferencija ir Vasario 16-osios Aktas.
8.	Paveldas ir atmintis	<ul style="list-style-type: none"> • LDK paveldo dalybos, <i>gente lituanus, natione polonus</i> problematika, Gegužės 3-ios Konstitucijos atmintis. • Svarbiausios lietuvių nacionalinio sąjūdžio atminties vietos, klasicizmo paveldas šiandieninėje Lietuvoje, M. K. Čiurlionio palikimas ir atmintis. • Šiaurės Jeruzalės fenomenas ir jo atmintis. • Valdžių padalijimo principas šiandieninėje Europoje, Napoleono kodekso palikimas. • Svarbiausi industrinės revoliucijos paveldo objektai šiandieninėje Europoje ir Lietuvoje.
<p><i>Rekomenduojamos papildomos temos: XIX a. JAV istorija, XIX a. Lotynų Amerikos istorija, XIX a. Japonijos istorija, Afrikos istorija, XIX-XX a. sandūros Europos kultūros sostinės: Viena, Paryžius, Londonas, Prūsijos valstybės iškilimas, Rusijos imperija XVIII a.</i></p>		

Asmenybės: Dž. Lokas, Ž. Ž. Ruso, Š.L. Moteskje, Liudvikas XVI, St. A. Poniatovskis, T. Kosciuška, J. Jasinskis, L. Gucevičius, M. Počobutas, M. Robespjeras I. Kantas, Frydrichas Didysis, K. Donelaitis, Napoleonas Bonapartas, K. Meternichas, Bismarkas, karalienė Viktorija, S. Daukantas, M. Valančius, J. Žemaitė, Maironis, V. Kudirka, J. Basanavičius, M. K. Čiurlionis, Z. Sierakauskas, K. Kalinauskas, A. Mickevičius, D. Garibaldis, A. Smetona, S. Kairys, A. Voldemaras, V. Vilsonas, Nikolajus II, V. Leninas, Marie Curie, F. Šopenas, T. Džefersonas, V. Van Gogas, F. Dostojevskis.

Istorijos datos:....

Istorinės sąvokos: rusifikacija, civilinis kodeksas, nacionalizmas, kapitalizmas, Apšvieta, Edukacinė komisija imperializmas, rekvizicijos, komunizmas, pozicinis, manevrinis karas, tautų apsisprendimas, frontas.

6.6. 10 klasė. Naujausieji laikai (1918 m. - dabartis)

(vienai klasei 74 pamokos (52 pamokos 70 %, 22 pamokos 30 %))

Nr.	Tema	Nagrinėjamas aspektas
-----	------	-----------------------

1. Naujausieji laikai (1918 m. - dabartis)		
1.	Naujausieji laikai (1918 m. - dabartis). Įvadinė tema	<ul style="list-style-type: none"> • Esminiai naujausiųjų laikų bruožai: Lietuvos santykis su Europa ir Europos santykis su pasauliu.
2. Tarpukario Europa		
2.	Tarpukario Europa: tarp demokratijos ir totalitarizmo	<ul style="list-style-type: none"> • Paryžiaus taikos konferencija ir Versalio taikos sutartis. • Lietuvos politinė raida tarpukariu: Nepriklausomybės karas, Steigiamasis seimas ir valstybingumo įtvirtinimas, kova dėl Vilniaus krašto, Klaipėdos krašto prijungimas, parlamentarizmo raida, valstybės perversmas, A. Smetonos autoritarinio valdymo bruožai. • Demokratinė Europa: Prancūzijos, Čekoslovakijos ir Didžiosios Britanijos politinė raida. • Autoritarinė Europa: fašistinė Italija, autoritarinių režimų išsigalėjimas Lenkijoje, Latvijoje ir Estijoje. • Totalitarinė Europa: komunistinės SSRS ir nacistinės Vokietijos politinė raida.
3.	Tarpukario visuomenė ir ekonomika	<ul style="list-style-type: none"> • Europa po karo: karo padariniai ir ekonomikos situacija Vokietijoje, Prancūzijoje ir Lietuvoje. • Lietuvos visuomenė tarpukariu: kaimas, miestelis ir miestas; žemės ūkis, kooperacija ir pramonė; emigracija ir diaspora. Žemės reforma, nacionalinės valiutos įsivedimas, švietimo reformos. • Didžioji pasaulinė ekonominė krizė ir jos poveikis visuomenei ir ekonomikai: JAV, Vokietijos ir Lietuvos pavyzdžiai.
4.	Tarpukario kultūrinis gyvenimas	<ul style="list-style-type: none"> • Kultūros raida tarpukariu: modernizmo suklestėjimas ir masinė kultūra. • Kultūra ir politika: kultūros raida totalitarinėse ir demokratinėse valstybėse: Vokietijos ir Prancūzijos atvejai. • Lietuvos kultūrinis gyvenimas tarpukariu: kultūriniai sąjūdžiai, Kauno modernizmo architektūra, spauda ir radijas.
3. Antrasis pasaulinis karas		
5.	Antrasis pasaulinis karas	<ul style="list-style-type: none"> • Antrojo pasaulinio karo priežastys ir pradžia: Miuncheno konferencija, Ribentropo - Molotovo paktas, Lenkijos okupacija, Žiemos karas, Prancūzijos sutriuškinimas. Pirmoji sovietinė Lietuvos okupacija: Savitarpio pagalbos sutartis, SSRS ultimatumas ir okupacija, sovietizacija ir represijos. • Karo eiga 1941 - 1943 m.: Rytų frontas ir karas Šiaurės Afrikoje, antihitlerinės koalicijos sudarymas, Teherano konferencija. Nacistinė Lietuvos okupacija: 1941 m.

		<p>Birželio sukilimas, nacių okupacinis režimas Lietuvoje.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Holokaustas Europoje ir Lietuvoje. • Karo kasdienybė: koncentracijos ir karo belaisvių stovyklos, fronto kasdienybė, miestų bombardavimas, moterys kare, kolaboravimas ir pasipriešinimas nacių okupuotose šalyse. • Antrojo pasaulinio karo pabaiga ir padariniai: Antrasis frontas, Krymo (Jaltos) konferencija, Vokietijos pralaimėjimas, Potsdamo konferencija, Japonijos kapituliacija, karo politiniai padariniai. Niurnbergo procesas. Lietuvos sovietinė reokupacija ir karo pabėgėliai.
4. Pasaulis po geležinės uždangos		
6.	Šaltojo karo laikotarpis	<ul style="list-style-type: none"> • Nauja galių pusiausvyra pasaulyje ir Šaltojo karo pradžia: Trumeno doktrina, Maršalo planas, karinių blokų susikūrimas (NATO ir VSO). • Sovietinis teroras ir pasipriešinimas: gyventojų deportacijos, kolektyvizacija, Lietuvos partizanų karas su SSRS (1944-1953). • Šaltojo karo bruožai: ginklavimosi varžybos (atominis ginklas), įtampos (Karibų krizė) ir konfliktai (Vietnamo ir Afganistano karai). • Europa už geležinės uždangos: SSRS politinė raida ir Socialistinio lagerio krizės: Vengrija 1956, Prahos ir Kauno pavasariai, Solidarumas Lenkijoje. • Lietuvos laisvinimo byla Vakaruose. • SSRS suirimas: visuotinė krizė ir pertvarka, socialistinio bloko griūtis, Lietuvos persitvarkymosąjūdis ir nepriklausomybės paskelbimas.
7.	Visuomenė ir ekonomika	<ul style="list-style-type: none"> • Ekonomikos raidos tendencijos: Vakarų demokratinio pasaulio ir komunistinės SSRS pavyzdžiai. • Vakarų Europos ekonominė integracija ir Gerovės valstybės radimasis. • Sovietų Lietuvos visuomenė: susitaikymas, prisitaikymas, pasipriešinimas. Sovietinė Lietuvos urbanizacija, industrializacija ir kolūkinė sistema. • Universaliosios žmogaus teisių doktrinos plėtra pasaulyje.
8.	Kultūra	<ul style="list-style-type: none"> • Masinė ir elitinė kultūra bei vartotojiška visuomenė Vakarų pasaulyje: naujosios kultūros formos, žymiausi kūrėjai bei jų darbai.

		<ul style="list-style-type: none"> • Kultūros ir meno būklė Sovietų Lietuvoje: ideologija, cenzūra, alternatyva. • Jaunimo kultūra Vakarų pasaulyje ir Sovietų Lietuvoje: idėjos, subkultūra, protestai.
9.	Iššūkiai šiuolaikiniam pasauliui	<ul style="list-style-type: none"> • Naujoji pasaulio tvarka: JAV dominavimas, Europinė integracija ir komunistinės Kinijos iškilimas. • Globalaus pasaulis: technologinė revoliucija ir interneto sklaida, visuotinas gyvenimo lygio kilimas ir pasaulinė skurdo problema, terorizmas. • Posovietinės visuomenės transformacija ir Lietuvos kelias į EuroAtlantines organizacijas.
10.	Paveldas ir atmintis	<ul style="list-style-type: none"> • Istorijos tyrimai ir istorikai XX a. Lietuvoje ir Europoje. • <i>Karai dėl XX a. pasaulinių karų atminties: ar tik nugalėtojai rašo istoriją?</i> • Lietuviško pasaulio paveldas už Lietuvos ribų. • <i>Sunkus totalitarinių režimų paveldas: materialusis ir nematerialusis palikimas Lietuvoje.</i>
<p><i>Rekomenduojamos temos: Ispanijos pilietinis karas ir F. Franko diktatūra; Kolonijinė sistema tarpukariu ir jos žlugimas po Antrojo pasaulinio karo, Kinija XX a. II pusėje, Izraelio valstybės susikūrimas ir įsitvirtinimas, Jugoslavijos karai, Ruandos genocidas, Posovietinės Rusijos istorija, Berlynas Šaltojo karo metais, Skandinavija XX amžiuje, Arabų pasaulis ir islamas XX a. II pusėje, Korėjos karas ir jo pasekmės, augančios galybės: Indija, Brazilija, Iranas, Kosmoso „užkariavimas“.</i></p>		

Asmenybės: V. Vilsonas, Ž. Klemanso, D. Loidas Džordžas, J. Stalinas, B. Musolinis, A. Hitleris, A. Stulginskis, K. Grinius, F. Bortkevičienė, E. Galvanauskas, K. Ladyga, S. Žukauskas, M. Kubiliūtė, M. Sleževičius, T. Masarykas, K. Ulmanis, K. Petsas, J. Pilsudskis, Š. De Golis, F. Ruzveltas, V. Čerčilis, J. Ribentropas, V. Molotovas, T. Manas, Dž. Orvelas, M. Veriovkina, A. de Sent-Egziuperi, I. Bergmanas, Č. Čaplinas, G. Garbo, St. Cveigas, J. Tūbelis, J. Paleckis, G. Petkevičaitė-Bitė, V. Landsbergis – Žemkalnis, J. Keliuotis, O. Šimaitė, Č. Milošas, J. Miltinis, J. Zikaras, St. Darius, S. Girėnas, S. Čiurlionienė, J. Ambrazevičius, H. Arendt, A. Frank, M. Šagalas, H. Trumenas, K. Adenaueris, R. Šumanas, A. Sniečkus, N. Chruščiovas, L. Brežnevas, M. Gorbačiovas, Dž. Kenedis, J. Žemaitis-Vytautas, A. Ramanauskas-Vanagas, J. Daumantas-Lukša, L. Valensa, S. Tamkevičius, R. Kalanta, L. Asanavičiūtė, A. Terleckas, St. Lozoraitis, J. Mekas, J. Lenonas, M. Gimbutienė, V. Adamkus, V. Landsbergis, A. Brazauskas, D. Grybauskaitė, B. Jelcinas, A. Merkel, Jonas Paulius II, E. Gudavičius, T. Matulionis, M. Romeris, A. Gustaitis, F. Kriaučiūnas, A. J. Greimas.

Istorijos datos: 1918 m. lapkričio 11 d., 1919 m. birželio 28 d., 1920 gegužės 15 d., 1920 liepos 12 d., 1920 m. spalio 10 d., 1926 m. gruodžio 17 d., 1929-1933 m., 1933 m., 1922 m., 1928 m., 1938 m. Lietuvos konstitucijos, 1939 m. kovo 22 d., 1939 m. rugpjūčio 23 d., 1939-1945 m. 1941 m. birželio 23 d. 1945 m. Jaltos ir Potsdamo konferencijos.

1946 m., 1944-1953 m., 1949 m. vasaris - LLKS, 1972 m., 1975 m., 1978 m., 1985 m., 1989 m., 1990 m. kovo 11 d., 1991 m. gruodis, 2004 m.

Istorinės sąvokos: autoritarizmas, bolševikai, totalitarizmas, Didžioji depresija, fašizmas, nacizmas, ateizmas, dučė, fiureris, propaganda, Gulagas, kolektyvizacija, deportacijos, industrializacija, Trečiasis reichas, antisemitizmas, anšliusas, ultimatas, de jure, de facto, bermontininkai, paktas,

okupacija, aneksija, parlamentarizmas, totalinis karas, mobilizacija, getas, rezistentas, Holokaustas, kolaborantas, stribas, restitucija, tribunolas, Šaltasis karas, Geležinė uždanga, urbanizacija, deficitas, ateizmas, Helsinkio grupė, korupcija, globalizacija.

7. Pasiekimų vertinimas

8. Pasiekimų lygių požymiai

8.1. 5-6 klasės

8.2. 7- 8 klasės

	I pasiekimų lygis	II pasiekimų lygis	III pasiekimų lygis	IV pasiekimų lygis
	1. Istorinės raidos supratimas			
1.1. Įvykių, procesų, reiškinių priežastys, rezultatai ir pasekmės	Mokytojo padedamas įvardija sunkumus, su kuriais susiduria istorikai ir apibūdina juos fragmentiškai.	Nurodo problemas, su kuriomis susiduria istorikai, atkurdami praeitį ir gali jas apibūdinti.	Įvardyti problemas, su kuriomis susiduria istorikai, atkurdami praeitį. ir gali jas paaiškinti.	Įvardyti problemas, su kuriomis susiduria istorikai, atkurdami praeitį, pateikia pavyzdžių.
	Mokytojo padedamas atpažįsta arba nurodo svarbiausių senovės ir vidurinių amžių įvykių, procesų, reiškinių kurių nors esminę priežastį ir pasekmę; gali ją apibūdinti fragmentiškai.	Nurodo svarbiausių senovės ir vidurinių amžių įvykių, procesų, reiškinių kelias nors esmines priežastis ir pasekmes; gali jas apibūdinti.	Nurodo svarbiausių senovės ir vidurinių amžių įvykių, procesų, reiškinių kelias priežastis bei pasekmes; gali jas paaiškinti.	Nurodo svarbiausių senovės ir vidurinių amžių įvykių, procesų, reiškinių absoliučią daugumą priežasčių ir pasekmių; gali jas paaiškinti.

2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

ŠVIETIMO,
MOKSLO
IR SPORTO
MINISTERIJA

NACIONALINĖ
ŠVIETIMO
AGENTŪRA

Antras projekto variantas.2020-10-02
Bus pildoma/koreguojama
Tekstas neredaguotas

	Mokytojo padedamas, nurodo 1-2 senovės ir vidurinių amžių gerai žinomo įvykio, reiškinio, proceso priežastis bei pasekmes.	Nurodo, kelias senovės ir vidurinių amžių įvykio, proceso, reiškinio priežastis bei pasekmes ir suvokia, kad kai kurios jų yra svarbesnės už kitas.	Išskiria kai kurias svarbiausias senovės ir vidurinių amžių įvykių, procesų, reiškinų priežastis ir pasekmes pagal jų reikšmę bei geba iš dalies paaiškinti tokio suskirstymo pagrįstumą.	Įvykių, procesų, reiškinų priežastis ir pasekmes pradeda vertinti savarankiškai ir pateikia argumentus; gali paaiškinti to paties įvykio kai kurias priežastis ir pasekmes skirtingoms asmenybėms, visuomenės grupėms arba valstybėms.
	Paprastais atvejais skiria įvykio priežastis nuo pasekmių; suvokia, kad priežastis sukelia įvykį, o pasekmė pasireiškia įvykiui pasibaigus.	Skiria įvykio priežastis nuo pasekmių; suvokia, kad priežastis sukelia įvykį, o pasekmė pasireiškia įvykiui pasibaigus.	Nurodo svarbiausių įvykių ir reiškinų priežasčių bei padarinių ryšius.	Parodo ryšius tarp įvykio priežasčių ir to paties įvykio pasekmių bei geba sieti priežastis ir pasekmes su platesniu istoriniu kontekstu – laikotarpiu arba istorine erdve. Palygindamas panašaus pobūdžio įvykių, reiškinų priežastis ir pasekmes, nustato panašumus bei skirtumus.
1.2. Įvykių, procesų, reiškinų bruožai, ypatumai	Mokytojo padedamas nurodo svarbiausių senovės ir vidurinių amžių įvykių, procesų, reiškinų kurį nors esminį raidos bruožą.	Atpažįsta arba nurodo svarbiausių senovės ir vidurinių amžių įvykių, procesų, reiškinų kurį nors esminį raidos bruožą; gali nurodytą bruožą apibūdinti fragmentiškai.	Įvardija svarbiausių senovės ir vidurinių amžių įvykių, procesų, reiškinų keletą esminių bruožų ir gali juos apibūdinti.	Nurodo svarbiausių senovės ir vidurinių amžių įvykių, procesų, reiškinų absoliučią daugumą esminių bruožų; gali juos paaiškinti.

2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

ŠVIETIMO,
MOKSLO
IR SPORTO
MINISTERIJA

NACIONALINĖ
ŠVIETIMO
AGENTŪRA

Antras projekto variantas.2020-10-02
Bus pildoma/koreguojama
Tekstas neredaguotas

			Išskiria vieną ar daugiau broožų kaip svarbiausią (ius) iš visų broožų, savo sprendimą dalinai paaiškina.	Išskiria keletą broožų kaip svarbiausią (ius) iš visų broožų, savo sprendimą paaiškina. Palygina panašaus pobūdžio įvykių, procesų, ar reiškinų broožus, nustato kai kuriuos panašumus ir skirtumus.
1.3. Asmenybių vaidmuo istorijoje	Mokytojo padedamas sieja kelias svarbiausias <i>senovės ir vidurinių amžių istorines asmenybes</i> * su jų gyvenimo laikotarpiu, istorine erdve, plačiai žinomu istoriniu įvykiu arba reiškiniu.	Sieja žinotinas senovės ir vidurinių amžių pagrindines istorines asmenybes su jų gyvenimo laikotarpiu, istorine erdve, plačiai žinomu istoriniu įvykiu arba reiškiniu.	Sieja žinotinas senovės ir vidurinių amžių pagrindines istorines asmenybes su jų gyvenimo laikotarpiu, istorine erdve, plačiai žinomu istoriniu įvykiu arba reiškiniu.	Sieja žinotinas senovės ir vidurinių amžių istorines asmenybes su jų gyvenimo laikotarpiu, istorine erdve, žinomu istoriniu įvykiu arba reiškiniu.
	Mokytojo padedamas nurodo svarbiausių senovės ir vidurinių amžių istorinių asmenybių kurį nors vieną būdingą broožą.	Atpažįsta arba nurodo pagrindinių istorinių asmenybių veiklos kurį nors būdingiausią broožą iš gerai žinomo konteksto.	Nurodo pagrindinių istorinių asmenybių veiklos keletą būdingų broožų; asmenybę atpažįsta iš nesudėtingo istorinio konteksto.	Nurodo žinotinų istorinių asmenybių veiklos broožus; asmenybę atpažįsta iš naujo istorinio konteksto.
		Vertina istorinę asmenybę pasiremdamas kitų išsakytais vertinimais arba pareikšdamas savo nuomonę, kurios gali ir nepagrįsti.	Vertina istorinę asmenybę savarankiškai ir savo nuomonę pagrindžia vienu kitu argumentu; randa panašumų ir skirtumų, žinomiausių asmenybių veiklą lygindamas pagal pateiktus kriterijus.	Vertina istorinę asmenybę pagal savarankiškai pasirinktus kriterijus; vertindamas asmenybės veiklą sieja ją su tos asmenybės veiklos motyvais arba kitais išoriniais veiksniais.
2. Orientavimasis istoriniame laike ir erdvėje				

Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšų bendrai finansuojamas projektas
Nr. 09.2.1-ESFA-V-726-03-0001 „Skaitmeninio ugdymo turinio kūrimas ir diegimas“

2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

ŠVIETIMO,
MOKSLO
IR SPORTO
MINISTERIJA

NACIONALINĖ
ŠVIETIMO
AGENTŪRA

Antras projekto variantas.2020-10-02
Bus pildoma/koreguojama
Tekstas neredaguotas

<p>2.1. Chronologijos supratimas</p>	<p>Atpažįsta, kada vyko svarbiausi senovės ir vidurinių amžių istorijos įvykiai.</p> <p>Netiksliai, fragmentiškai dėlioja svarbiausius vidurinių amžių ir naujųjų laikų pradžios įvykius į chronologinę seką.</p> <p>Nurodo pagrindinius istorinio laiko matavimo vienetus, bei juos ne visada tinkamai vartoja įprastame istoriniame kontekste.</p>	<p>Atpažįsta, kada vyko svarbiausi senovės ir vidurinių amžių istorijos įvykiai.</p> <p>Nurodo svarbiausių vidurinių amžių ir naujųjų laikų pradžios įvykių chronologinę seką.</p> <p>Sieja metais išreikštas <i>datas</i>** su tūkstantmečiu, amžiumi, dešimtmečiu bei šiais laiko matavimo vienetais bei juos tinkamai vartoja gerai žinomame, įprastame istoriniame kontekste.</p> <p>Susieja svarbiausius vienalaikius pasaulio</p>	<p>Nustato, kada vyko svarbiausi senovės ir vidurinių amžių istorijos įvykiai, procesai ir reiškiniai.</p> <p>Nurodo svarbiausių vidurinių amžių ir naujųjų laikų pradžios įvykių, reiškinių, procesų chronologinę seką. Toje chronologinėje sekoje nustato pačių svarbiausių kitų pasaulio ir Lietuvos įvykių vietą remdamasis žiniomis ir mąstymu.</p> <p>Sieja metais išreikštas datas su tūkstantmečiu, amžiumi, dešimtmečiu bei šiais laiko matavimo vienetais, gali nurodyti laiko trukmę tarp skirtingų įvykių.</p> <p>Gretina svarbiausius vienalaikius pasaulio</p>	<p>Priskiria konkrečioms istorijos laikotarpiais svarbiausius senovės ir vidurinių amžių istorijos įvykius, procesus ir reiškinius.</p> <p>Nurodo vidurinių amžių ir naujųjų laikų pradžios įvykių, reiškinių, procesų chronologinę seką, išdėsto juos teisinga tvarka laike. Toje chronologinėje sekoje nustato kitų svarbiausių pasaulio ir Lietuvos įvykių, procesų, reiškinių vietą, remdamasis žiniomis ir kritiniu mąstymu bei gali savo sprendimą paaiškinti.</p> <p>Sieja metais išreikštas datas su tūkstantmečiu, amžiumi, dešimtmečiu, kai šios datos yra istorinio laiko matavimo matų sankirtoje. Išreiškia chronologijos suvokimą savarankiškai pasirinktais būdais.</p> <p>Gretina svarbiausius vienalaikius pasaulio</p>
--------------------------------------	--	---	--	--

2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

ŠVIETIMO,
MOKSLO
IR SPORTO
MINISTERIJA

NACIONALINĖ
ŠVIETIMO
AGENTŪRA

Antras projekto variantas.2020-10-02
Bus pildoma/koreguojama
Tekstas neredaguotas

		ir Lietuvos įvykius su senovės ir vidurinių amžių įvykiais gerai žinomame, įprastame istoriniame kontekste.	ir Lietuvos įvykius su senovės ir vidurinių amžių įvykiais dalinai naujame, nesudėtingame istoriniame kontekste.	ir Lietuvos įvykius su senovės ir vidurinių amžių įvykiais naujame, neįprastame istoriniame kontekste.
2.2. Istorinės erdvės supratimas	Lokalizuoja tik kai kuriuos svarbiausius nagrinėtus senovės ir vidurinių amžių istorijos įvykius matyto turinio žemėlapyje. Naudodamasis žinomo turinio istorijos žemėlapiu gali nustatyti istorinio įvykio vietą (erdvę), kai ji yra akivaizdžiai pavaizduota žemėlapyje.	Nurodo pačių svarbiausių senovės ir vidurinių amžių istorijos įvykių, procesų ir reiškinų vyksmo vietą – miestą, teritoriją, valstybę ar kitą istorinę erdvę. Naudodamasis istorijos žemėlapiu gali nustatyti istorinio įvykio vietą (erdvę), kai ji yra akivaizdžiai pavaizduota žemėlapyje, dalinai ją apibūdinti. Paaiškina žemėlapyje pavaizduotus simbolius Naudodamasis istorijos žemėlapiu bendriausiai	Nurodo svarbiausių senovės ir vidurinių amžių istorijos įvykių, procesų ir reiškinų vyksmo vietą bei gali ją lokalizuoti platesniame erdvės kontekste kuriuo nors bruožu – geografiniu ar politinio žemėlapio objektu. Naudodamasis istorijos žemėlapiu nustato ir apibūdina istorinio įvykio vietą (erdvę) iš žemėlapyje pateikto istorinės erdvės objektų nesudėtingo konteksto. Naudodamasis istorijos žemėlapiu bendriausiai	Nurodo svarbiausių senovės ir vidurinių amžių istorijos įvykių, procesų ir reiškinų vyksmo vietą bei gali ją lokalizuoti platesniame erdvės kontekste keliais bruožais – politinio žemėlapio (nagrinėjamo laikotarpio arba dabartinio) kontekste arba remiantis geografiniais objektais. Naudodamasis istorijos žemėlapiu nustato ir paaiškina istorinio įvykio vietą (erdvę) iš žemėlapyje pateikto istorinės erdvės objektų sudėtingesnio, netgi ir naujo, konteksto. Lokalizuoja ir paaiškina svarbiausius teritorinius pokyčius. Naudodamasis istorijos žemėlapiu nurodo ir

2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

ŠVIETIMO,
MOKSLO
IR SPORTO
MINISTERIJA

NACIONALINĖ
ŠVIETIMO
AGENTŪRA

Antras projekto variantas.2020-10-02
Bus pildoma/koreguojama
Tekstas neredaguotas

	Atpažįsta žemėlapyje pavaizduotus simbolius.	bruožais nusakyto istorinės erdvės dydį ir jos pokytį. Taiko elementarias istorijos žinias ir įgūdžius nagrinėdamas žinomo turinio istorijos žemėlapi.	bruožais nurodo istorinės erdvės dydį ir jos pokytį. Palygina skirtingas istorines erdves tarpusavyje. Taiko istorijos žinias ir įgūdžius nagrinėdamas nesudėtingo turinio istorijos žemėlapi.	paaikškina pavaizduotus pokyčius, jų priežastį. Taiko istorijos žinias ir įgūdžius naudodamasis dar nenagrinėtu ir nauju istorijos žemėlapiu (pvz., senovės, viduramžių, kartoschema).
3. Istorijos tyrimas ir interpretavimas				
3.1. Istorijos šaltinio apibūdinimas	Atpažįsta istorijos šaltinio tipą, formą, atsiradimo datą ir vietą remdamasis tiesiogiai išreikšta informacija.	Nustato istorijos šaltinio tipą, formą, jo autorių, atsiradimo datą ir vietą bei paskirtį remdamasis tiesiogiai išreikšta informacija ir kai kuriais atvejais – iš gerai žinomo istorinio konteksto.	Nustato istorijos šaltinio tipą, formą, jo autorių, atsiradimo datą ir vietą bei paskirtį remdamasis dalies išreikšta informacija iš nesudėtingo istorinio konteksto.	Nustato istorijos šaltinio tipą, formą, jo autorių, atsiradimo datą ir vietą bei paskirtį remdamasis netiesiogiai išreikšta informacija iš dalies naujo arba naujo istorinio konteksto.
	Netiksliai klasifikuoja istorijos šaltinius į atskiras kategorijas (pavyzdžiui, propaganda; karikatūra; reklama; rašytinis šaltinis, daiktinis šaltinis ir panašiai).	Klasifikuoja istorijos šaltinius į atskiras kategorijas (pavyzdžiui, propaganda; karikatūra; reklama; rašytinis šaltinis, daiktinis šaltinis ir panašiai); atsižvelgdamas į šaltinio kategoriją, aiškina jame tiesiogiai išreikštą informaciją.	Klasifikuoja istorijos šaltinius į atskiras kategorijas (pavyzdžiui, propaganda; karikatūra; reklama; rašytinis šaltinis, daiktinis šaltinis ir panašiai); atsižvelgdamas į šaltinio kategoriją, aiškina jame iš dalies tiesiogiai išreikštą informaciją.	Klasifikuoja istorijos šaltinius į atskiras kategorijas (pavyzdžiui, propaganda; karikatūra; reklama; rašytinis, daiktinis, vizualinis šaltinis ir panašiai); atsižvelgdamas į šaltinio kategoriją, aiškina jame netiesiogiai išreikštą informaciją.

2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

ŠVIETIMO,
MOKSLO
IR SPORTO
MINISTERIJA

NACIONALINĖ
ŠVIETIMO
AGENTŪRA

Antras projekto variantas.2020-10-02
Bus pildoma/koreguojama
Tekstas neredaguotas

<p>3.2. Istorijos šaltinio nagrinėjimas, interpretavimas ir vertinimas</p>	<p>Randa iš istorijos šaltinio informaciją, kai ji tiesiogiai išreikšta.</p> <p>Palygina dviejų nagrinėto turinio istorijos šaltinių suteikiamas žinias, netiksliai nurodo jų turinio panašumą arba skirtumą, remdamasis tiesiogiai išreikšta informacija.</p>	<p>Randa iš istorijos šaltinio informaciją, kai ji tiesiogiai išreikšta; gali ją iš dalies apibendrinti.</p> <p>Palygina dviejų elementaraus turinio istorijos šaltinių suteikiamas žinias, nurodo jų turinio panašumus ir skirtumus, remdamasis tiesiogiai išreikšta informacija.</p> <p>Nustato istorijos šaltinio autoriaus požiūrį, kai jis yra išreikštas tiesiogiai.</p> <p>Įvardija pagrindinę šaltinyje pateiktą mintį; nurodo sąsajas tarp dviejų</p>	<p>Išskiria iš istorijos šaltinio informaciją remdamasis tiesiogiai išreikšta informacija bei gali ją dalinai apibendrinti.</p> <p>Palygina daugiau kaip dviejų nesudėtingo turinio šaltinių suteikiamas žinias, remdamasis tiesiogiai ir iš dalies išreikšta informacija; apibendrina šaltiniuose pateiktą informaciją.</p> <p>Nurodo, kodėl praeitis istorijos šaltiniuose yra skirtingai paaiškinama; Nustato istorijos šaltinio autoriaus požiūrį, kai jis yra išreikštas netiesiogiai, bet lengvai nustatomas iš šaltinio konteksto.</p> <p>Įvertina ir apibendrina šaltiniuose pateiktą</p>	<p>Išskiria iš istorijos šaltinio informaciją remdamasis tiesiogiai ir netiesiogiai išreikšta informacija; gali ją išsamiai apibendrinti.</p> <p>Palygina daugiau kaip dviejų naujo konteksto – tipo, formos, nesudėtingo turinio – šaltinių suteikiamas žinias, remdamasis tiesiogiai ir netiesiogiai išreikšta informacija.</p> <p>Išsamiai apibendrina ir susieja keliuose skirtinguose šaltiniuose pateiktą informaciją.</p> <p>Nustato ir iš dalies paaiškina, kodėl atsiranda skirtingi praeities – įvykių, asmenybių, pokyčių – vertinimai istorijos šaltiniuose. Nustatyto istorijos šaltinio autoriaus požiūrį iš šaltinio konteksto ir savo sprendimą paaiškina šaltinio turiniu ir taikydamas žinias.</p>
--	--	--	---	--

2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

ŠVIETIMO,
MOKSLO
IR SPORTO
MINISTERIJA

NACIONALINĖ
ŠVIETIMO
AGENTŪRA

Antras projekto variantas.2020-10-02
Bus pildoma/koreguojama
Tekstas neredaguotas

	Fragmentiškai nurodo šaltinyje pateiktą mintį; daro netiksliais išvadas	šaltinių; padaro kai kurias išvadas.	informaciją ir, ja remdamasis, padaro išvadas apie konkrečius faktus ar įvykius; pateikia argumentuotą nuomonę. Gali iš dalies vertinti šaltinio patikimumą.	Kritiškai įvertina ir apibendrina šaltiniuose pateiktą informaciją ir, ja remdamasis, padaro pagrįstas išvadas ne tik apie konkrečius faktus ar įvykius; pateikia argumentuotą nuomonę.
3.3. Istorinis tyrimas/tyrinėjimas	<p>Mokytojo padedamas formuluoja nesudėtingus istorinius klausimus. Atsakydamas į klausimus įvardija tyrimo atlikimo eigą – stebėjimą ir eksperimentą, tyrimo atlikimo etapus.</p> <p>Mokytojo padedamas sudaro paprasto tyrimo atlikimo eigą, pasirenka tinkamas priemones, gerai žinomus 1-2 šaltinius, nusimato atlikimo laiką bei trukmę. Kartu su mokytoju aptaria, ką reikia daryti, kad tyrimas gautųsi patikimas.</p>	<p>Pagal pavyzdį formuluoja nesudėtingus istorinius klausimus, tikslą, hipotezę.</p> <p>Pagal pateiktą pavyzdį planuoja tyrimą: pasirenka tyrimo būdą, priemones, įprasto istorinio konteksto 1-2 šaltinius, eigą, atlikimo laiką bei trukmę. Nurodo, ką reikėtų daryti, kad tyrimas gautųsi patikimas.</p>	<p>Kelia nesudėtingus istorinius klausimus ir pateikia atsakymus.</p> <p>Patiriamas sudaro tyrimo, skirto nurodytai problemai spręsti, planą, nurodydamas pagrindinius žingsnius nuo klausimo iškėlimo iki rezultatų pristatymo. Pateikia 1 - 2 konkrečius įprasto istorinio konteksto šaltinius kuriais bus remiamasi, atliekant tyrimą. Nurodo, ką reikėtų daryti, kad tyrimas gautųsi patikimas.</p>	<p>Pastebėjęs probleminę situaciją, formuluoja klausimus, tikslą, hipotezę.</p> <p>Savarankiškai sudaro tyrimo, skirto nurodytai problemai spręsti, planą, nurodydamas pagrindinius žingsnius nuo klausimo iškėlimo iki rezultatų pristatymo. Pateikia 2-3 konkrečius įprasto istorinio konteksto šaltinius kuriais bus remiamasi, atliekant tyrimą. Nurodo, ką reikėtų daryti, kad tyrimas gautųsi patikimas.</p>

	Mokytojo padedamas analizuoja nesudėtingą istorinę informaciją, pateiktą gerai žinomo istorinio konteksto rašytiniuose, vaizdiniuose, daiktiniuose šaltiniuose, remdamasis tiesiogiai išreikšta informacija. Padedamas ją iš dalies apibendrina.	Elementariai analizuoja nesudėtingą istorinę informaciją, pateiktą gerai žinomo istorinio konteksto rašytiniuose, vaizdiniuose, daiktiniuose šaltiniuose, remdamasis tiesiogiai išreikšta informacija; ją iš dalies apibendrina.	Analizuoja istorinę informaciją, pateiktą nesudėtingo istorinio konteksto rašytiniuose, vaizdiniuose, daiktiniuose šaltiniuose, remdamasis tiesiogiai išreikšta informacija; ją apibendrina.	Analizuoja ir lygina istorinę informaciją, pateiktą nesudėtingo istorinio konteksto rašytiniuose, vaizdiniuose, daiktiniuose šaltiniuose, remdamasis tiesiogiai išreikšta informacija; ją išsamiai apibendrina.
4. Istorinio pasakojimo kūrimas ir raiška				
4.1. Istorijos sąvokų supratimas ir vartojimas	Atskiria kai kurias <i>senovės ir vidurinių amžių istorijos sąvokas</i> ** iš gerai žinomo istorinio konteksto, ne visada tiksliai jas paaiškina. Padedamas apibūdina sąvokos prasmę iš gerai žinomo istorinio konteksto.	Nurodo esminių <i>senovės ir vidurinių amžių istorijos sąvokų</i> *** prasmę bei jas tinkamai pavartoja gerai žinomame istoriniame kontekste. Nustato sąvokos prasmę iš įprasto istorinio konteksto. Sieja pagrindines istorijos sąvokas į prasminę visumą įprastame istoriniame kontekste.	Nurodo <i>senovės ir vidurinių amžių istorijos sąvokų</i> ** prasmę bei jas tinkamai pavartoja nesudėtingame istoriniame kontekste. Nustato sąvokos prasmę iš nesudėtingo istorinio konteksto. Sieja istorijos sąvokas į prasminę visumą nesudėtingame istoriniame kontekste. Jas grupuoja pagal nurodytą kriterijų(-us).	Išsamiai paaiškina <i>senovės ir vidurinių amžių istorijos sąvokas</i> (kartais abstrakčias) bei jas tinkamai pavartoja naujame istoriniame kontekste. Nustato sąvokos prasmę iš naujo istorinio konteksto. Atpažįsta neatitikimus tarp turinio ir konteksto. Sieja istorijos sąvokas į prasminę visumą naujame istoriniame kontekste. Jas grupuoja

2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

ŠVIETIMO,
MOKSLO
IR SPORTO
MINISTERIJA

NACIONALINĖ
ŠVIETIMO
AGENTŪRA

Antras projekto variantas.2020-10-02
Bus pildoma/koreguojama
Tekstas neredaguotas

				pagal savarankiškai pasirinktą kriterijų (-us) ir savo pasirinkimą paaiškina.
4.2. Istorinio pasakojimo kūrimas	<p>Mokytojo padedamas ieško ir atsirenka informaciją iš įprasto istorinio konteksto, kad parengtų trumpą apibendrinantį pasakojimą raštu.</p> <p>Mokytojo patiriamas, remdamasis 1-2 įprasto konteksto šaltiniais, kuria istorinį pasakojimą bandydamas pateikti savąjį istorijos supratimą, bet jo neargumentuoja</p>	<p>Ieško ir atsirenka informaciją iš nesudėtingo istorinio konteksto, kad parengtų trumpą struktūruotą tekstą.</p> <p>Remiantis 1-2 šaltiniais, kuria istorinį pasakojimą perteikdamas savąjį istorijos supratimą ir iš dalies jį argumentuoja</p>	<p>Ieško, atsirenka, tvarko ir išdėsto informaciją, kad sukurtų struktūruotą tekstą, tinkamai panaudodami įvykių datas ir terminus.</p> <p>Remiantis 1-2 šaltiniais, kuria laisvos formos istorinį pasakojimą, išreikšdamas savo požiūrį į vieną ar kitą įvykį, reiškini, asmenybę ar problemą, jį argumentuoja.</p>	<p>Ieško, atsirenka, tvarko ir išdėsto svarbią informaciją, kad sukurtų struktūruotą tekstą, tinkamai panaudodami įvykių datas ir terminus.</p> <p>Remiantis 1-2 šaltiniais, kuria laisvos formos pasakojimą, išreikšdamas savo požiūrį į vieną ar kitą įvykį, reiškini, asmenybę ar problemą. Savo nuomonę pagrindžia konkrečiais faktais.</p>
4.3. Istorinio supratimo raiška	<p>Mokytojo padedamas fragmentiškai perteikia įvairiais būdais (raštu, žodžiu, naudojantis informacinėmis technologijomis) savo supratimą apie istorijos įvykius, procesus ir reiškinius.</p>	<p>Pagal pateiktą pavyzdį, perteikia įvairiais būdais (raštu, žodžiu, naudojantis informacinėmis technologijomis) savo supratimą apie istorijos įvykius, procesus ir reiškinius, savo nuomonę iš dalies pagrindžia argumentais.</p>	<p>Perteikia įvairiais būdais (raštu, žodžiu, naudojantis informacinėmis technologijomis) supratimą apie istorijos įvykius, procesus ir reiškinius, savo nuomonę pagrindžia argumentais.</p>	<p>Perteikia įvairiais būdais (raštu, žodžiu, naudojantis informacinėmis technologijomis) supratimą apie istorijos įvykius, procesus ir reiškinius, savo nuomonę pagrindžia argumentais. Tinkamai parenka istorinę informaciją istorijos įvykiams, procesams ir reiškiniams apibūdinti.</p>

Senoves ir vidurinių amžių istorines asmenybės*- nurodytos turinyje

Antras projekto variantas.2020-10-02
Bus pildoma/koreguojama
Tekstas neredaguotas

Datos** - nurodytos turinyje

Senovės ir vidurinių amžių istorijos sąvokos*** - nurodytos turinyje

8.3. 9-10 klasės